CHRISTOPHER MARLOWE

Teatru

Editura Univers

clu

EVREUL DIN MALTA

Traducere de
ANDREI BANTAȘ și FLORENTIN TOMA
Note de ANDREI BANTAȘ

Persoanele :

BARABAS, *evreu bogat*
ABIGAIL, *fiica lui*
FERNEZE, *guvernatorul Maltei*
LODOVICO, *fiul lui*
Selim CALYMATH, *fiul sultanului Turciei*
MARTIN DEL BOSCO, *vice-amiral al Spaniei*
MATHIAS, *nobil maltez*
KATARINA, *mama lui*
JACOMO, } *călugări*
BARNADINE, }
STAREȚA
O MAICĂ
BELLAMIRA, *curtezană*
PILIA-BORZA, *proxenet, iubitul Bellamirei*
ITHAMORE, *sclav*
DOI NEGUTATORI
TREI EVREI
CAVALERI, PAȘALE, OFIȚERI, PAZNICI, SCLAVI,
MESAGERI, DULGHERI
MACHIAVEL — *rostește prologul*

Scena se petrece în Evul Mediu la Malta.

PROLOGUL ROSTIT DE MACHIAVEL[1]

MACHIAVEL :

Pe Machiavel îl crede lumea mort,
Dar sufletul său doar trecuse Alpii ;
Azi, după moartea ducelui de Guise[2]
Venit din Franța să văd țara asta,
Vreau cu prietenii să-mi fac de cap.
Sînt poate unii care nu mă văd
Cu ochi prea buni ; dar cei ce mă iubesc
Mă apără de limba lor hainå,
Spunîndu-le că eu sînt Machiavel ;
Nu cîntăresc deci omul, vorba lui.
M-admiră mai ales dușmanii mei
Cei mai înverșunați ; îmi critică
Pe față cărțile, e drept ; dar ei
Mi le citesc, și astfel vor ajunge
La scaunul papal ; cînd la o parte
M-aruncă,-s otrăviți deja de mult
De-ai mei urmași cățărători.
Religia, cred eu, e-o jucărie ;
Neștiința-i singurul păcat, socot !

---

[1] *Niccolò Machiavelli* (1469—1527), prozator, politician, filozof și dramaturg renascentist italian, și-a expus principiile asupra guvernării în cartea *Principele*, 1513, apărută în traducere engleză în 1540.

[2] Henri I de Lorraine, al 3-lea Duce de Guise (supranumit *le Balafré* — omul cu cicatricea, 1550—1588), înverșunat persecutor al protestanților, asasinat din ordinul regelui Henric al III-lea.

Că păsările mai vorbesc de-omoruri ?
Mi-e și rușine să aud așa prostii !
O, cîți vorbesc de dreptul la coroană !
Ce drept avea chiar Cezar la imperiu ?
Puterea i-a făcut întîi pe regi
Și legile au fost mai bine ascultate
De cîte ori cu sînge au fost scrise —
Precum ale lui Dracon [1] la Atena.
De-aici se vede că o fortăreață,
De-i bine întărită, prețuiește
Cu mult mai mult decît scrisorile :
De lua Falaris [2] vorba asta-n seamă,
Nu-i trebuia un taur de aramă
Să-i vindece de pizmă pe cei mari.
Eu unul nu vreau mila, ci doar pizma
Acelora ce sînt săraci, mărunți ;
Dar unde am ajuns ? Doar n-am venit
Să țin în Anglia o conferință,
Ci doar să-nfățișez o tragedie :
E vorba de-un evreu, zîmbind acum
Cînd vede cum i se tot umplu sacii ;
Mijloacele cu care și-a strîns banii
Nu sînt deloc străine de-ale mele.
Atît vă rog : să-l judecați pe merit,
Să nu-l priviți cu ochi răuvoitori
Doar pentru că e ucenicul meu !

---

[1] Legiuitor atenian, a promulgat primul cod penal (cca 621 î.e.n.) de o severitate rămasă proverbială.

[2] Falaris (Phalaris), tiran de la Acragas (Agrigentum) (probabil sec. VI î.e.n.), care-și tortura victimele arzîndu-le într-un taur de aramă ; a fost socotit o vreme autorul unor *Epistole* (de fapt ulterioare) similare prin lipsa de disimulare cu ale lui Machiavelli.

Actul I

SCENA 1

La ridicarea cortinei, Barabas se află în vistieria lui, cu mormane de aur în față.

BARABAS :

Din asta deci atît am cîștigat ;
Din Persia o parte din corăbii
Adus-au împliniri și mulțumire ;
Samniții [1] și cu oamenii din Uz [2] —
Ulei de Spania, vin de Grecia,
S-au prefăcut în punga mea-n argint.
Uf, ce calvar să numeri ăst gunoi !
Mai bine-o duc arabii care-mpărătește
Plătesc ce cumpără cu bulzi de aur
Încît ușor poți într-o zi să numeri
Avutul ce te va hrăni o viață.
Argații care n-au văzut bani mari
Minuni ar face cu ăst mărunțiș.
Dar cel ce are cuferele pline
Și ferecate, obosind o viață
Tot numărînd, cu degetele roase —
Nu s-ar mai osteni la bătrînețe
S-asude pîn-la moarte pentru-o liră.
Mi-s dragi negutătorii indieni
Ce scot și vînd metalul prețios ;
Bogatul maur care-n răsărit

---

[1] Locuitori din provincia Samnium, în sudul Italiei.
[2] Probabil Uzentum, în Calabria.

Săpînd în stînci, nestăvilit își poate
Culege bogății nemăsurate
Și aduna la perle ca pietrișul :
Le ia degeaba și le vinde scump !
Scînteietoare-opale, ametiste,
Safire și topaze, verzi smaragde,
Rubine, diamante lucitoare,
Și rare nestemate-atît de scumpe
Că una, nu chiar cea mai mare,
— Doar un carat din toate acestea —
În cazuri grele ar putea sluji
Spre a răscumpăra și regi captivi.
Din ele mi-e alcătuit-averea ;
Și-așa, cred, înțelepții-ar trebui
Negoțul lor de rînd să și-l prefacă
În bogății crescînde ; și să strîngă
Grămezi de bani în cămăruța lor.
Dar cum o fi bătînd acuma vîntul ?
Spre care colț se-ntoarce alcionul ? [1]
Spre răsărit ? Moriștile de vînt
Așa arată. Sper ca vasele
Ce spre Egipt și insule-am trimis
Să fi urcat șerpuitorul Nil ;
Catargele din Alexandria
Cu mirodenii și mătase pline
Alunecă ușor pe lîngă Creta
Spre Malta prin Mediterana noastră...
Dar cine vine ? *(Intră un Negutător-corăbier)* Zi, ce vești aduci ?

NEGUȚĂTORUL :

Barabas, navele-ți sosesc în port
La Malta ; negustorii cu-alte mărfuri
Au și ajuns cu bine ; m-au trimis
Să te întreb de vii să-i vămuiești.

BARABAS :

Spui c-au venit cu bine ? Încărcate ?

NEGUȚĂTORUL :

Da.

---

[1] În mitologia greacă, Alcyona, fiica lui Eol, zeul vînturilor, a fost schimbată în pescăruș, care, după legendă anunță marea calmă.

BARABAS :

Te du, le spune căpitanilor
Să vină cu hrisoavele vamale.
Am, cred, destulă trecere la vamă,
Prin credit, ca și prin prezența mea.
Ia nouăzeci cămile, și catîri
Și douăzeci de care pentru marfă.
Cum asta, cînd comanzi un vas de-al meu,
N-ai tu destulă trecere ?

NEGUȚĂTORUL :

Păi numai vama costă mult mai mult
Decît averea multor negustori :
Mijloacele-mi întrece de departe.

BARABAS :

Că te-a trimis Barabas, spune-le.
La Malta, cine nu-l cunoaște pe Evreu ?

NEGUȚĂTORUL :

Mă duc.

BARABAS :

Atunci ceva tot s-a făcut
Hei, spune, ce corabie comanzi ?

NEGUȚĂTORUL :

Speranza, domnule,

BARABAS :

Și-n portul de la Alexandria
Nu mi-ai văzut corăbiile mele ?
Nu se putea ca din Egipt să vii
Și-acolo la vărsarea Nilului,
Cînd mării îi plătește el tributul,
La Alexandria să nu le vezi ?

NEGUȚĂTORUL :

Nu le-am văzut, n-am întrebat de ele.
Dar pe matrozi i-am auzit vorbind
Că mult se miră cum de te încrezi
Un vas atît de șubred să-l trimiți
Departe, plin cu-atîtea bogății.

BARABAS :

Ce înțelepți sînt ! Îmi cunosc galera,
Îi știu puterea. Du-te și descarcă,

Şi pune omul meu să aibă grijă
Cum îmi adăposteşte-ncărcătura.
Galera mă îngrijorează totuşi.

(Neguţătorul iese)

(Intră al doilea Neguţător)

NEGUŢĂTOR II :

Galera ta din Alexandria,
Barabas, află, e în drum spre Malta.
Cu bogăţii mari încărcată, plină
De aur, perle şi mătăsuri scumpe.

BARABAS :

Dar cum de n-ai venit cu celelalte
Corăbii ce-au trecut pe lîngă-Egipt ?

NEGUŢĂTOR II :

Nu le-am văzut, stăpîne.

BARABAS :

Or fi trecut pe lîngă ţărmul Cretei
Cătînd uleiuri sau vreo altă marfă.
Dar bine n-ai făcut să vii aşa departe
Cînd n-ai avut călăuzirea lor.

NEGUŢĂTOR II :

Ne aştepta o flotă spaniolă
Şi nu ne-a părăsit decît spre ţărm
Punînd pe fugă flota turcului.

BARABAS :

Probabil spre Sicilia mergeau.
Bun, du-te,
Grăbeşte-mi oamenii şi negustorii
Şi-ai grijă cum descarcă-ncărcătura.

NEGUŢĂTOR II :

Mă duc !

BARABAS :

Se mişcă marfa mea, pe uscat, pe mare
Şi-aşa mă-mbogăţesc de ici, de colo :
E fericirea ce-i evreilor promisă,
Plăcerea patriarhului Avram.
Ce poate face Cerul pentru om
Mai mult decît să-i umple astfel poala,
Scobind şi maţele pămîntului

Spre a-l îmbogăți, punînd și marea
Să-l slugărească, vînturile tari
Suflînd prielnic să-i aducă-averea ?
Și cine mă urăște pentru alta
Decît fiindcă sînt prea fericit ?
Azi cine se mai bucură de cinste,
Afară doar fiindcă e bogat ?
Eu, ca evreu, prefer să fiu urît
Decît creștin sărac, compătimit ;
Căci în credința lor nu văd alt rod
Decît fățărnicie, răutate,
Mîndrie fără margini, după mine
Nepotrivită pentru crezul lor.
Curat la cuget e vreun amărit,
Și tocmai de aceea-i cerșetor.
Ei zic că-i neamul nostru-mprăștiat :
N-aș ști să spun, dar noi am strîns cu greu,
Cu mult mai mari averi decît acei
Ce se împăunează cu credința ;
În Grecia e marele evreu Kirril
Obed la Beirut, Nons la Lisabona.
În Malta eu. Sînt în Italia alții,
În Franța-s și mai mulți, și toți bogați.
Da, mai bogați cu mult ca vreun creștin.
Regi n-au ajuns evreii, recunosc :
Nu-i vina noastră, prea sîntem puțini !
Coroana ori o moștenesc urmașii
Ori cu de-a sila-i smulsă ; violența —
Aud ades — nu poate să dureze.
Prefer domnia-n pace ; n-au decît
Să fie regi creștinii însetați
Atît de mult de tron și cîrmuire.
Poveri nu am și nici copii o droaie
Ci doar o fiică ; dragă mi-e la fel
Ca Ifigenia lui Agamemnon ;
Și tot ce am e-al ei. Dar cine vine ? *(Intră trei Evrei)*

ÎNTÎIUL EVREU :

Taci, nu-mi mai spune ! S-a făcut anume.

AL DOILEA EVREU :

Păi să vorbim mai bine cu Barabas,
Căci sfetnic mai isteț ca el nu este
N-asemeni treburi. Iată-l că-i aici.

BARABAS :

Ei, ce-i cu voi, o, frații mei de sînge ?
De ce mă-nghesuiți venind cu gloata ?
S-a întîmplat evreilor vreun rău ?

ÎNTÎIUL EVREU :

Barabas, știi, o flotă de război
Din Turcia a venit și se apropie.
Iar dregătorii noștri stau la sfat
Ca să primească sòlii cît mai bine.

BARABAS :

Să vină de n-au gînduri de război
Sau, dacă au, noi tot îi vom învinge.
(Aparte) Ba nu, să lupte, să învingă ei,
Și să ucidă cît mai mult în jur
De-mi cruță mie viața, fiica, banii.

ÎNTÎIUL EVREU :

De-ar fi să întărească-o alianță
N-ar fi venit cu aerul războinic.

AL DOILEA EVREU :

Venirea lor ne face rău la toți.

BARABAS :

Zevzeci, vă sperie-a lor mulțime ?
Maltezi cu turci se înțeleg prea bine ;
Nu, cred că-i altceva la mijloc.

ÎNTÎIUL EVREU :

Vin pentru pace ori război, Barabas.

BARABAS :

Ba poate nu-i nici una și nici alta,
Ci turcii doar în trecere se află
Prin marea asta spre Veneția,
Cu care s-au luptat de multe ori
Dar planul nu le-a izbutit vreodată.

AL TREILEA EVREU :

Gîndit-ai bine ; poate că așa-i.

AL DOILEA EVREU :

Dar la Senat se ține-o întrunire
Și toți evreii trebuie să meargă

BARABAS :

Hm, toți evreii trebuie să meargă !
Da, da ! O fi ; păi, pregătiți-vă
Să mergeți toți, măcar de ochii lumii.

De-o fi ceva legat de starea noastră,
Fiţi singuri, am să mă ocup *(Aparte)* de mine.

ÎNTÎIUL EVREU :

Nu mă-ndoiesc. Ei, fraților, să mergem.

AL TREILEA EVREU :

Barabas, noi plecăm. Rămîi cu bine !

BARABAS :

Drum bun la toți. *(Evreii ies)*
Barabas, hai să iscodești secretul ;
Adună-ți simțurile, mințile,
Căci proștii ăștia limpele nu văd :
De mult plătește Malta turcului
Tribut, pe care eu mă tem c-acum
Vrea turcul să-l mărească la o sumă
Ce n-o acoperă avutul Maltei ;
Și sub acest cuvînt probabil vrea
Să cucerească-orașul ; da, chiar asta-i !
Oricum se-nvîrte lumea,-s pregătit
Și caut să previn la timp tot răul,
Păstrînd cu grijă orice-am adunat :
Ego mihimet sum semper proximus. [1]
Să intre, deci, și să cuprindă-orașul. *(Iese.)*

SCENA 2

Ferneze, guvernatorul Maltei, însoțit de Cavaleri și Ofițeri îi întîmpină pe Calymath și pe mai multe Pașale.

FERNEZE :

Pașalelor, hai spuneți, ce ne cereți ?

PAȘA I :

Știți, cavaleri maltezi, venim din Rhodos,
Din Cipru, Creta și-alte ostroave
Aflate-n mările Mediteranei...

---

[1] Eu mie însumi îmi sînt mereu aproape *(lat.)*

FERNEZE:

Dar pentru noi, maltezi — ce-s Creta, Cipru,
Și alte insule ? Ce cereți de la noi ?

CALYMATH:

Tributul neplătit de zece ani.

FERNEZE:

Vai, Doamne, dar e suma mult prea mare !
Nu te gîndești la noi, Mărite ?

CALYMATH:

O, bun guvernator, ce mult aș da
Să stea-n puterea mea acest favor ;
Dar cauza pe tata îl privește
Și nu pot, nici nu îndrăznesc să șovăi.

FERNEZE:

Atunci, răgaz îți cerem, Calymath.

CALYMATH *(însoțitorilor)*:

Lăsați pe cavaleri să hotărască !
Trimiteți vorbă-n port să țină gata
Corăbiile noastre pentru drum.
Căci poate nu vom zăbovi prea mult...
Ce-ați hotărît, vă rog, guvernatore ?

FERNEZE:

De puneți voi asemenea condiții,
Și neapărat ne cereți să plătim
Tributul pe toți zece ani din urmă
Măcar să ne dați timp să strîngem banii
Făcînd printre locuitori o chetă.

PAȘA I:

Dar noi n-avem asemenea porunci.

CALYMATH:

Nu-i mare lucru, lasă, Calapin,
Că le-arătăm puțină-ngăduință ;
Să văd sorocul ce-l făgăduiesc —
Căci poate nu va fi prea-ndelungat.
Regească faptă-i să obții prin pace
Și nu să smulgi condiții cu de-a sila...
Guvernatore, ce răgaz ne cereți ?

FERNEZE:

O lună doar.

CALYMATH :

Vă dăm o lună, însă s-aveți grijă
Făgăduiala să nu v-o călcați !
În larg o să ne tragem navele,
Acolo așteptăm să treacă timpul
Cerut de voi ; iar după bani trimitem
Un sol. Înalt guvernator, adio !
Cu bine, nobili cavaleri de Malta !

FERNEZE :

Lui Calymath i-urăm să-i meargă bine !
(Ies Calymath și Pașalele)

(Către ofițeri) Să meargă unul pe evrei să-i cheme.
Nu trebuiau să vină azi aici ?

OFIȚER I :

Ba da, stăpîne ; iată-i c-au venit.
(Intră Barabas și cei trei Evrei)

CAVALER I :

Ai hotărît ce vrei să le vorbești ?

FERNEZE :

Da : da-mi răgaz... Evreilor, veniți !
De la Sultanul Turciei sosit-a
Mărețul Calymath, Selimul însuși,
Feciorul Maiestății otomane,
Să ceară bir pe zece ani din urmă
Aflați deci ce ne-ngrijorează strașnic.

BARABAS :

Atunci, stăpîne, ca să țineți pacea
Ați face bine să le dați ce cer.

FERNEZE :

Barabas, stai, că nu-i atît de lesne.
Am socotit la cît s-ar ridica
Acest tribut pe zece ani din urmă
Și nu putem să facem față sumei
Din pricina războaielor purtate
Ce au dat iama-n visteria noastră.
De-aceea noi vă cerem ajutorul.

BARABAS :

Dar, vai, stăpîne, nu sîntem oșteni !
Și-n fața unui prinț atît de mare
Cît prețuiește ajutorul nostru ?

CAVALER I :

Taci, iudă, știm noi că nu ești soldat :
Te știm de negustor, și plin de bani,
Și tocmai banii tăi ne trebuie.

BARABAS :

Cum, banii ? Tocmai banii mei, stăpîne ?!

FERNEZE :

Ai tăi și-ai celorlalți.
Pe scurt, voi între voi să strîngeți birul.

ÎNTÎIUL EVREU :

Stăpîne, vai, noi toți sîntem sărmani !

FERNEZE :

Atunci să dea bogații-n locul vostru !

BARABAS :

Străinii să plătească birul vostru ?

CAVALER II :

La noi au voie să se-mbogățească ?
Atunci să pună umărul cu noi.

BARABAS :

Egal ?

FERNEZE :

Ba nu, evreule, ci ca păgînii !
Cum noi vă-ngăduim urîta viață
De păcătoși, ce-o osîndește cerul,
Aceste biruri și necazuri vă privesc ;
Drept care noi așa am hotărît. *(Către un ofițer)*
Citește-le decretul ce l-am dat !

OFIȚERUL *(citind)* :

Articolul unu : Tot tributul datorat turcilor va fi strîns de la evrei, fiecare din ei trebuind să plătească jumătate din averea sa.

BARABAS :

Cum ? Jumătate ? *(Aparte)* Sper că nu și-a mea !

FERNEZE *(ofițerului)* :

Citește mai departe !

OFIȚERUL *(citind)* :

Articolul doi : Cel ce refuză să plătească va trece pe dată la creștinism.

BARABAS :

Ei, nu ? Creștin ? *(Aparte.)* Hm ! Ce e de făcut ?

OFIȚERUL *(citind)* :

Articol final : Cel ce refuză s-o facă, va pierde absolut tot avutul său.

CEI TREI EVREI :

Stăpîne, noi dăm jumătate !

BARABAS :

Mișei nevolnici ! Nu evrei !
Atît de josnic vă puteți supune
Voinței lor, lăsîndu-le averea ?

FERNEZE :

Cum, tu mai bine te botezi, Barabas ?

BARABAS :

Nu, să mă convertesc nu vreau, stăpîne.

FERNEZE :

Atunci plătește-ți jumătatea.

BARABAS :

Știți ce-ați făcut cu-nșelăciunea voastră ?
Averea mea-i cît două orașe-ntregi.
Să știți, n-am adunat-o prea ușor
Și nici nu mă despart ușor de ea.

FERNEZE :

Decretul nostru spune jumătate.
Ori o plătești, ori ți-o vom confisca întreagă.

BARABAS :

Corpo di Dio ! [1] Stați ! Dau jumătatea,
Să fiu tratat la fel cu frații mei.

FERNEZE :

Ba nu, evreule, întîi ai zis că nu.
Nu poți să-ți mai iei vorba înapoi. *(Face un semn ofițerilor, care ies.)*

BARABAS :

Adică vreți să-mi jefuiți averea ?
Pe furt vă-ntemeiați credința voastră ?

FERNEZE :

Ba nu, Barabas : Pe a ta o luăm
Ca să cruțăm un neam de la ruină :
Mai bine, ca spre binele comun,

---

[1] Pe trupul lui Dumnezeu *(ital).*

Să-ndure lipsurile unul singur,
Decît să piară mulți doar pentru unul :
Barabas, totuși nu te surghiunim
Ci vei trăi aici unde-ai făcut avere
Și, dacă poți, vei dobîndi, din nou, mai mult.

BARABAS :

Creștini, dar cum și ce să înmulțesc ?
Căci din nimic, nimic nu iese.

PRIMUL CAVALER :

Tot din nimic ai strîns întîi puțin,
Iar din puțin mai mult, apoi avere ;
De ți s-o-ntoarce-ntîiul tău blestem
Făcîndu-te sărac, de rîsul lumii
De vină e păcatul vostru vechi.

BARABAS :

Aduci Scriptura să vă întărească
Nelegiurile ? Scutiți-mă
De predici — dacă tot mă jefuiți !
Avem și jidovi răi, ca toți creștinii.
Să zicem chiar că tribu-mi strămoșesc
Ar fi fost tot stricat și păcătos,
Mă judecați pe mine pentru vina lor ?
Cel ce se poartă bine să trăiască ;
Mă poate-nvinui din voi vreunul
Că eu m-aș fi purtat cîndva altfel ?

FERNEZE :

Barabas, du-te, piei din ochii mei !
Nu ți-e rușine să te scuzi astfel
Căci dacă pe dreptatea ta te bizui,
Prea multă bogăție-aduce pizmă
Prea mari averi stîrnesc invidie ;
Și-aceasta, Doamne, e-un păcat de moarte !
Fii răbdător și-averea-ți va spori.
Cînd meseria ți-o cunoaștem toți ?

BARABAS :

Da, însă furtu-i și mai greu păcat !
Nimic să nu luați de la mine, căci
E furt ; și dacă astfel mă jefuiți
Silit sînt să mă jur să iau mai mult.

PRIMUL CAVALER :

Măreț guvernator, degeaba strigă !
Nu da crezare vaietelor lui.

Prefă-i în mănăstire locuința !
E-atît de mare casa lui încît
Încap în ea destule sfinte maici.

FERNEZE :

Așa va fi. *(Reintră ofițerii.)* Ei, ofițeri, ați terminat?

PRIMUL OFIȚER :

Mărite, da, am luat în stăpînire
Averea ca și marfa lui Barabas :
Cînd vor fi prețuite veți vedea
Că fac mai mult ca vistieria
Cetății noastre. Celorlalți evrei
Le-am confiscat doar jumătate.

FERNEZE :

Atunci vom pregăti tributul.

BARABAS :

Acum ești mulțumit, stăpîne ? Spune !
Mi-ați luat averea toată, bunuri, bani,
Corăbii, magazii, tot ce-am avut ;
Avînd dar tot, nu mai puteți să-mi cereți,
Decît în caz că inimile voastre
De cremene fiind, necruțătoare,
Sugrumă pînă și un pic de milă
În piepturile voastre împietrite.
Și-acum veți încerca să-mi luați și viața.

FERNEZE :

Barabas, nu ! Departe e de noi
Și-al nostru țel să ne mînjim de sînge.

BARABAS :

Păi mi se pare-o vină mult mai mică
De viață să-i scutești pe cei sărmani
Decît să le aduci mizeria în viață.
Mi-ați luat averea, truda unei vieți,
Nădejdea fiicei, tihna bătrîneții :
Deci să nu-mi mai vorbiți de nedreptate

FERNEZE :

Destul, Barabas ; n-ai decît dreptate.

BARABAS :

Dreptatea voastră, chiar și cea mai mare
E culmea nedreptății pentru mine !
Dar luați ce vreți, cu diavolul în frunte !

FERNEZE :

Să mergem ; din aceste bunuri strîngem
Tributul ce ni-l cere-acuma turcul.

ÎNTÎIUL CAVALER :

Va trebui să ne purtăm cu grijă :
Sorocul dacă-l depășim, e rău ;
Ne încălcăm astfel cuvîntul dat
Și n-ar fi o politică prea bună.

(Ies toți afară de Barabas și de cei trei evrei.)

BARABAS :

Da, da. Politică ! La vicleșuguri
Mereu le umblă gîndul, nicidecum
La ce e bun și drept, cum tot susțin.
O, mare *Primus Motor*[1], rogu-te,
Abate-asupra lor ceresc blestem,
Cumplite molimi din Egipt aduse,
O secetă, și ura tuturor !
Lovind pămîntul cu genunchii, rog,
Osînda veșnică să o pogori
Asupra sufletelor ăstor oameni
Ce s-au purtat cu mine-atît de rău !
În foc, în iad, să-și istovească chinul !

ÎNTÎIUL EVREU :

Mai ai răbdare, blîndul meu Barabas.

BARABAS :

Frați fără minte, dacă v-ați născut
Ca să vedeți această zi cu ochii,
Cum stați nesimțitori la plînsul meu ?
De ce nu plîngeți pentru jalea mea ?
De ce nu mor, topit de întristare ?

ÎNTÎIUL EVREU :

Barabas, greu ne vine să-ndurăm
Chiar și cruzimea împotriva noastră :
Nu vezi ? Ne-au luat din bunuri jumătate !

BARABAS :

Dar cum de i-ați lăsat voi să vă stoarcă ?
Erați destul de mulți, iar eu doar unul ;
Și numai de la mine au luat totul.

---

[1] În filozofia aristotelică, primul element motrice (sau forță divină).

ÎNTÎIUL EVREU:

Și totuși nu uita de Iov, Barabas !

BARABAS:

De ce-mi vorbești de Iov ? Averea lui
O știu : avea vreo șapte mii de oi,
Cămile vreo trei mii, și două sute
Perechi de boi voinici de pus la jug,
Iar măgărițe vreo cinci sute. Însă
Eu pentru fiecare dintre ele
— Chiar de am lua și prețul cel mai mic —
Aveam acasă și-n galera mea
Și-n vasele venite din Egipt
Destul ca să-l fi cumpărat pe Iov
Cu animalele ce le-a avut
Și încă mi-ar mai fi rămas de-ajuns
Ca să trăiesc ; de aceea, eu, nu el,
Am dreptul să arunc blestemul greu
Nefastei zile cînd ăst biet Barabas
A fost adus pe lume ; iar de azi
Doar noaptea veșnică mi-o mai doresc,
Nori negri care să-mi înghețe carnea
Și să ascundă de vederea mea
Priveliștea cumplit de dureroasă ;
Căci iată, am trudit aici atîta vreme
Doar ca să moștenesc deșertăciune,
Nopți de tortură, pierdere de timp
Atîta văd că mi-a fost hărăzit.

AL DOILEA EVREU:

Dar ai răbdare, bunule Barabas.

BARABAS:

Lăsați-mă dar cu răbdarea mea !
Voi care n-ați știut ce-i bogăția
Vă mulțumiți și să trăiți în lipsuri ;
Dar dați-i voie cel puțin să plîngă
Aceluia ce pe un cîmp de luptă
Înconjurat doar de dușmani, își vede
Uciși oștenii, brațul dezarmat,
Și nici o mîntuire nu zărește ;
Da, da, lăsați-mă dar să jelesc
Schimbarea sorții pe neașteptate.

Cu mintea tulburată vă vorbesc :
Nu uiți ușor o mare nedreptate.
ÎNTÎIUL EVREU :
Hai, să-l lăsăm, căci în necazul lui
Ce spunem îi sporește supărarea !
AL DOILEA EVREU :
Să mergem, deci, dar crede-mă, e trist
Să vezi un om mîhnit atît de rău...
Rămîi cu bine, dar, Barabas.
BARABAS :
Cu bine, mergeți. *(Cei trei Evrei ies.)*
Auzi prostie la acești netrebnici !
Cum ei n-au pic de minte, și pe mine
Mă cred un bulgăre nesimțitor
Ce apa-l murdărește, nu îl spală !
Dar nu, Barabas e menit să aibă
Mai bună soartă, căci e plămădit
Din alt aluat ca oamenii de rînd
Ce numai după *azi* măsoară totul.
Adîncul minții mele-i răscolit
De gînduri mari, ce foarte sus țintesc
Și viitoru-l chibzuiesc cu grijă
Căci relele pîndesc în orice zi.

(Intră Abigail)

Dar încotro, frumoasă Abigail ?
Și ce-a-ntristat-o pe drăguța-mi fiică ?
Femeie, cum se poate ? Tu jelești
O mică pierdere, acolo... Lasă
Că pentru tine tata are încă
Destulă-avere pusă la o parte.
ABIGAIL :
Nu pentru mine, tată, ci doar pentru
Bătrînul meu Barabas, pentru tine
O vezi pe Abigail înlăcrimată ;
Dar am să-nvăț curînd să las deoparte
Aceste lacrimi fără nici un rost,
Și-mpinsă de necazuri la Senat,
Voi merge pînă-acolo într-un suflet :
Cu țipete și vorbe-nflăcărate
Îi voi certa pe senatori amarnic ;
Le-oi frînge inima smulgîndu-mi părul,

Ca să îndrepte cel puțin o parte
Din nedreptățile făcute tatei.

BARABAS:

Nu, Abigail ; ce nu e de-ndreptat
Cu țipete nu se va vindeca ;
Taci, căci răbdarea îți aduce tihna,
Și poate timpul ne va oferi
Prilejul de a face altă dată
Ce nu e cu putință-acum. Pe urmă,
Să nu mă crezi nebun pînă-ntr-atît
Încît nepăsător să le fi dat
Tot ce aveam. Ne-am pus la adăpost,
Căci zece mii de galbeni, perle mari
Și giuvaeruri, pietre fără preț —
Temîndu-mă de rele încă dinainte —,
În taină le-am ascuns.

ABIGAIL:

Dar unde, tată ?

BARABAS:

În casa mea, fetițo.

ABIGAIL:

Atunci Barabas nu le va vedea vreodată ;
Căci ăștia au pus acuma stăpînire
Pe casa și pe bunurile tale.

BARABAS:

Dar eu nădăjduiesc că-mi vor da voie
Măcar o dată să mai intru-n casa mea.

ABIGAIL:

Mă tem că nu va fi așa ;
Guvernatorul ce m-a scos din casă
Le găzduia în locul meu pe maici ;
Din casa noastră au de gînd să facă
O mănăstire unde vor intra
Doar cele ce din secta lor fac parte.
Bărbații, mai cu seamă, nu au voie.

BARABAS:

O, banii mei, și aurul și toată marfa,
Tot ce-am avut la viața mea s-a dus !
O ceruri prea părtinitoare, cum
Am meritat nenorocirea aceasta ?
Cum asta, steaua mea nenorocoasă,
Îmi stai atît de crîncen împotrivă

Ca să-mi aduci în sărăcie jalea ?
Știindu-mă nestăpînit, mă crezi
Smintit, încît să mă și spînzur,
Să pier deasupra globului în aer
Făr-a lăsa măcar o amintire
Că totuși am și existat cîndva ?
Dar voi trăi ; iar viața n-o urăsc :
Și întrucît mă lași astfel în valuri
Ca să mă-nec sau să plutesc, și-mi pui
La încercare toată istețimea,
Voi fi cu mintea, toată ființa treaz ! *(Abigailei)*
Da, iată, fata mea, ce-am născocit :
Vezi jalea-n care m-au adus creștinii
Năpăstuindu-mă cumplit acum :
Să nu-mi ieși din cuvînt, căci la nevoie
În lături nu ne dăm de la tertipuri.

ABIGAIL :

O, tată, despre orice ar fi vorba,
Ce nu va încerca să facă Abigail
Pentru-a-i lovi pe cei ce ne-au rănit ?

BARABAS :

Prea bine, bravo ție !
Ascultă : spui că au făcut din casă
O mănăstire, și sînt maici acolo ?

ABIGAIL :

Așa e.

BARABAS :

Atunci, pe stareță s-o roage mult
Chiar fata mea, frumoasa Abigail,
Ca s-o primească-acolo printre maici.

ABIGAIL :

Cum asta ? Vrei să mă călugăresc ?

BARABAS :

Da, fata mea ; religia ferește
De bănuieli o sumedenie de rele.

ABIGAIL :

O fi cum spui, dar mă vor bănui.

BARABAS :

Păi, n-au decît, dar trebuie să fii
Atît de hotărîtă-n tot ce faci
Încît să-ajungă toți să creadă
Că din evlavie te faci monahă

Și să te porți frumos cu ele toate ;
Să le vorbești cît mai prietenește,
Să spui c-ai săvîrșit păcate multe
De-aceea-ai vrut să te călugărești.

ABIGAIL :

Va trebui să mă prefac prea rău !

BARABAS :

Nu te împotrivi !
Mai bine te prefaci cînd n-ai păcate
Decît să spui la început doar adevărul
Ca să-l ascunzi apoi, fățarnic.
Mărturisirea prefăcută e mai bună
Decît ipocrizia nevăzută.

ABIGAIL :

Mă rog, să zicem că mă vor primi.
Pe urmă ce-o să se întîmple, tată ?

BARABAS :

Ascultă ce-o să se-ntîmpe-apoi :
Acolo-n casă am ascuns sub grinda
Ce sprijină podeaua camerei de sus,
Și aurul și-atîtea giuvaeruri
Pe care pentru tine le-am păstrat...
Dar uite-i ! Fii vicleană, Abigail.

ABIGAIL :

Păi, vino-atunci, stai lîngă mine, tată.

BARABAS :

Nu, Abigail, căci în povestea asta
Nu-i înțelept să mă arăt deloc :
Chiar dimpotrivă, eu va trebui
Să mă prefac rău mîniat pe tine
Că te-ai călugărit ; să fii isteață,
Fetițo, aurul să mi-l cîștigi.
(Se retrag de-o parte. Intră călugării Jacomo și Barnardine. Stareța și o Maică)

JACOMO :

Măicuțelor, aproape am ajuns
La mănăstirea nou întemeiată.

STAREȚA :

E bine ; noi nu vrem să fim văzute ;
Sînt ani treizeci de cînd din noi nici una
Nu s-a mai avîntat departe-n lume.

JACOMO :

Dar, maică stareță, clădirea, apa

Acestei mănăstiri acum deschise
Vor fi pe placul vostru, 'negreșit.

STAREȚA :

Se poate... O, dar cine vine? *(Iese în față Abigail*

ABIGAIL :

O, stareță cucernică, precum
Și voi, Prea fericite călăuze
Fecioarelor evlavioase,
De-o fată chinuită aveți milă !

STAREȚA :

Dar tu, fecioară dulce, cine ești ?

ABIGAIL :

Sînt doar o desnădăjduită, fata
Evreului din Malta, biet Barabas,
Stăpîn pe vremuri pe o casă bună
Pe care au prefăcut-o-n mănăstire.

STAREȚA :

Prea bine, fiica mea, dar spune-ne
Cu ce îți vom putea fi de folos ?

ABIGAIL :

Necazurile înspăimîntătoare
Ce l-au lovit cumplit pe tatăl meu
Mă tem că izvorăsc ori din păcate
Ori poate din credința noastră strîmbă.
De aceea vreau ca de acum încolo
Eu viața s-o petrec în pocăință :
Să fiu la voi novice ispășind
Păcatul sufletului chinuit.

JACOMO :

O, frate Barnardine, negreșit
Din inimă-s pornite-aceste vorbe.

BARNARDINE :

Chiar dintr-o inimă ce-i caldă, frate ;
Hai, dar, să ne rugăm să o primească.

STAREȚA :

Da, fata mea, te vom primi ca maică.

ABIGAIL :

Dar mai întîi să mă lăsați să-nvăț
Să-mi potrivesc ca orișice novice
Purtarea după legea voastră aspră,
Vă rog să mă lăsați să locuiesc
Tot unde-am stat și pînă-acum.

Nu mă-ndoiesc că-nvățătura voastră
Din ceruri coborîtă, și unită
Cu hărnicia și cu zelul meu,
O să m-ajute să învăț cît pot de mult.

BARABAS *(aparte)* :

Cît să le scoți din miini averea-ascunsă.

STAREȚA :

Hai, fiica mea !

BARABAS *(ieșindu-le in intîmpinare)* :

Ce-i asta, Abigail ?
Ce cauți tu printre creștinii hîrzi ?

JACOMO :

Vai, omule, sărac duhovnicește,
Nu te împotrivi zadarnic fetei,
Căci ea s-a pocăit.

BARABAS :

Cum asta ? Cum s-a pocăit ?

BARNARDINE :

A fost primită-n mănăstire.

BARABAS :

Copila mea pierdută ! Ce rușine
Aduci asupra mea, căci îți sînt tată !
Ce-ai să te faci, copila mea,
În mijlocul dușmanilor urîți ?
Pe binecuvîntarea mea îți cer
Să părăsești îndată pe-acești diavoli
Cu blestemata lor de erezie !

ABIGAIL :

Dar tată, lasă-mă...

BARABAS :

Nu, Abigail, întoarce-te...

(Șoptindu-i lui Abigail, la o parte)

De aur, giuvaeruri nu uita ;
Pe scîndura ce-acoperă comoara
Să cauți semnul acesta ! *(Îi arată un semn, apoi cu glas tare)*
O, blestemato, pleacă de aici.
Să piei din ochii tatălui rănit !

JACOMO :

Barabas, de ești pradă necredinței,

Și pui un văl pe ochi ca să nu vezi
De unde vin necazurile tale,
Măcar scutește-ți fata de orbire.

BARABAS :

Călugăr orb, de sfaturile tale
N-am eu nevoie. *(În șoaptă, lui Abigail.)* Acesta este semnul.
(Tare) Mai bine mor decît s-o văd astfel. *(Către Abigail.)* Mă părăsești, copilă rătăcită ?
Acuma, la ananghie ? *(Din nou îi șoptește.)* Să nu uiți semnul.
(Tare) E potrivit să fie o evreică
Așa credublă ? *(Aparte)* În zori, la ușa ta !
(Tare) Să nu te-ntorci la mine niciodată
De vrei să fii de-a pururi osîndită,
Să uiți de mine ; piei din ochii mei !
Hai, du-te ! *(Iar în șoaptă.)* Ține minte : Mîine-n zori !
(Tare) Hai, pleacă, pleacă, ticăloaso !

(Barabas iese printr-o parte, iar călugării, stareța, maica și Abigail prin cealaltă ; tocmai cînd ies, intră Mathias.)

MATHIAS :

Pe cine văd ? Frumoasa Abigail,
Ea, fata lui Barabas, azi e maică !
A suferit o umilință mare
Cînd tatăl era sărăcit deodată ;
O, mult mai bună ar fi fost ea pentru
Un basm de dragoste decît să fie
Înveșmîntată pentru rugăciune ;
Mult mai frumos ar fi împodobit
Un pat, îmbrățișată drăgăstos
De un iubit focos, decît trezită
În miez de noapte pentru liturghie.
(Intră Lodovico)

LODOVICO :

Hei, ce-i cu tine, Mathias ? Ești trist ?

MATHIAS :

Oh, crede-mă, prea nobil Lodovico,
Că am văzut ce după mintea mea
Ar fi priveliștea cea mai ciudată.

LODOVICO :

Dar ce anume, rogu-te ?

MATHIAS :

Păi o fecioară
În vîrstă doar de paisprezece ani,
O dulce floare-n cîmpul Cythereei [1]
Răpită bucuriilor pămîntului
Bogat în roade, și în chip ciudat
Deodată prefăcută într-o maică.

LODOVICO :

Dar cine-i, spune-mi !

MATHIAS :

E fata celui mai bogat evreu.

LODOVICO :

A lui Barabas, chiar cel căruia
Acuma, de curînd, i-au luat averea ?
Dar spune-mi, fata e așa frumoasă ?

MATHIAS :

Frumoasă de nu-i poți găsi perechea
Precum și neasemuit de bună.
Chiar strîns în zid de-aramă să fi fost,
Văzînd-o inima ți se topea
De dragoste, sau, cel puțin de milă.

LODOVICO :

De-o fi așa frumoasă cum spui tu,
N-ar fi deloc o pierdere de vreme
Să mergem s-o vedem !
Ce zici ? Nu vrei ?

MATHIAS :

Da, domnule, căci trebuie, și vreau ;
N-am încotro.

LODOVICO :

Și eu la fel, abia mai pot răbda.
Rămîi cu bine, Mathias.

MATHIAS :

Cu bine, Lodovico.

(Ies, unul printr-o parte, altul prin cealaltă parte.)

---

[1] Alt nume al Afroditei (de la insula unde era venerată : Cythera)

Actul II

SCENA 1

Intră Barabas cu un felinar.

BARABAS :

Precum un corb prevestitor de rele
Ce-aduce-n ciocul său încovoiat
Răvaș de ducă omului bolnav
Și-n umbra-ntunecată a nopții mute
Își scutură din negre aripi boala —
La fel de trist și chinuit aleargă
Barabas, bietul, cu blestem de moarte
Pe capul tuturor creștinilor.
Plăcerile prea firave aduse
De timpul mult prea iute de picior
De mult și-au luat zborul ; m-au lăsat
În deznădejde, căci din toată averea mea
De altădată nu mi-a mai rămas
Decît o amintire ; cicatricea
Soldatului lipsit de mîngîiere...
Tu, stîlp de foc care-ai călăuzit
Prin beznă seminția evreiască,
Să vii să luminezi acum și calea
Vlăstarelor bătrînului Avram ;
În seara asta să călăuzești cu bine
Pe Abigail, și mîna ei ! De nu,
Mai bine fă să se prefacă ziua
În întuneric nepătruns de-a pururi !
Căci somnul ocolește ochii mei
Veghez mereu dar pacea n-o găsesc

În gîndurile mele tulburate
Pîn-ce nu-mi dă de veste Abigail.

(La etaj se ivește Abigail.)

ABIGAIL :

Din fericire, am găsit momentul
Să caut locul arătat de tata ;
Spunea că-aici se află nevăzute
Mărgăritarele și aurul
Și giuvaerele de el ascunse.

BARABAS :

Îmi amintesc de vorba-acelor babe
Ce-mi povesteau pe cînd eram bogat
Tot basme cu fantome și cu duhuri
Ce noaptea se strecoară-n întuneric
Prin locuri unde s-au ascuns comori ;
S-ar zice că și eu sînt ca și ele :
Căci, cît voi mai trăi, aici trăiește
Nădejdea ce mi-a mai rămas în suflet ;
Iar cînd va fi ca noaptea să mă cheme
Pe-aici se va plimba și duhul meu.

ABIGAIL :

O, de s-ar îndura comoara tatei
Să se ivească-n locul ăsta fericit !
Chiar fericit nu e : Dar să nu uit :
Atunci cînd bun-rămas ne-am luat, spunea
Că va veni la mine dimineața.
Atunci, somn blînd, — oriunde se-odihnește
Al tatei trup —, îndeamnă-l pe Morfeu [1]
Să-i ducă vis de aur și să-l scoale
Spre a-și primi comoara de la mine.

BARABAS :

Bien para todos mi ganado no es [2] :
La fel de bine e să merg 'nainte
Ca și să stau aici atît de trist...
Dar stai : ce stea lucește-n răsărit ?
De-i Abigail, e steaua vieții mele...
Acolo, cine-i ?

---

[1] În mitologia greacă, zeul visurilor.
[2] Turma mea nu-i bună pentru toți. *(Spaniolă veche.)*

ABIGAIL :

Acolo, cine-i ?

BARABAS :

Tăcere, Abigail ! Sînt eu !

ABIGAIL :

Ei bine, tată, uite ! Primește-ți fericirea.

BARABAS :

O ai ?

ABIGAIL :

Ți-o dau. *(Îi aruncă, pe rînd, trei săculețe.)*
Le-ai prins ?
Mai este unul. Iată, încă unul !

BARABAS :

Oh, fata mea, comoara mea,
Averea, aurul și fericirea !
Tăria sufletului meu și Moartea
Dușmanilor ; fii binecuvîntată !
Ești steaua norocoasă-a mea !
Oh, Abigail, de te-aș avea aici,
Mi-ar fi-împlinite dorurile toate ;
Dar lasă ! Voi găsi curînd mijlocul
De-a te scăpa de-aici : Privește, aur !
O, fiică, frumusețe, fericire !

(Își strînge săculețele la piept)

ABIGAIL :

Curînd va bate miezul nopții, tată,
Și cam acum e timpul cînd încep
Să se trezească maicile ; Adio !
Mai bine să ne despărțim,
Să nu stîrnim cumva vreo bănuială.

BARABAS :

Rămîi cu bine, bucuria mea !
Prin mijlocirea degetelor mele
Trimit sărutul izvorît din suflet.

(Abigail dispare la etaj.)

Deschide, Phoebus, pleoapa grea a zilei
Și-n loc de corb trezește ciocîrlia
Ca să mă pot 'nălța cu ea în aer
Cîntînd voios pe-aceste bogății

Așa cum puilor le cîntă ea
Hermoso piacer de los dineros[1]. *(Iese.)*

SCENA 2

Intră Ferneze, Martin del Bosco, cavaleri și ofițeri

FERNEZE :

Ei, căpitane, spune unde mergi ?
De unde-ți vine vasul ancorat
La noi în port ? De ce-ai venit pe țărm
Făr-a ne cere-ngăduința ?

BOSCO :

Mărit Guvernator al Maltei, vin încoace :
Catarga mea, *Balaurul cu aripi,*
Din Spania vine, și la fel și eu ;
Del Bosco-i numele ce-l port, și sînt
Vice-amiral al regelui catolic

ÎNTÎIUL CAVALER :

Așa-i, stăpîne ; Să-l tratezi frumos.

BOSCO :

Avem încărcătură alcătuită
Din greci și turci și mauri africani ;
Căci nu de mult pe coasta Corsicii,
Cum flotei turcilor nu ne-am supus,
Ne-au pus curînd galerele pe fugă :
Dar vîntul a început să crească brusc
Și pînzele ni le-a umflat mai bine ;
Așa-am putut lupta în voia noastră ;
În multe vase de-ale lor am tras
Și chiar am scufundat vreo cîteva ;
Dar unul mai cu seamă ne-a fost ținta ;
Pe căpitan noi l-am ucis ; ca rob
Am luat tot echipajul și-l vom vinde
Aici, în iarmarocul de la Malta.

---

[1] Frumoasă-i bucuria ce ți-o aduc banii. *(Span.)*

FERNEZE :

Martin del Bosco, am auzit de tine :
Îți zic, dar, bun venit aici, la Malta
Din partea tuturor ! Dar nu putem
Să-ngăduim să vinzi aici la Malta
Pe turcii prinși de tine ; nu-ndrăznim
Din pricina acelei învoieli
Ce ne-a legat și ne-a impus tribut.

ÎNTÎIUL CAVALER :

Deoarece tu ne iubești, Del Bosco,
Și cu prietenia ne cinstești
Pe guvernatorul nostru, te rugăm
Să-l aperi de mînia turcilor ;
Căci armistițiul ăsta îl avem
Doar pentru că ei tot nădăjduiesc
Cu banii noștri să se-mbogățească
Și deoarece se tem de noi că, dacă
Nu dăm tributul, îl vom folosi
Ca să purtăm război în contra lor.

BOSCO :

Deci cavalerii Maltei sînt părtași
Cu turcii și vor să le cumpere
Cu sume mari de bani prietenia ?
Stăpîne, spre rușinea Europei,
Chiar Rhodosul, o insulă creștină,
Și-obîrșia voastră, e acum pierdută ;
Dar despre voi știam că vă luptați
Pe viață și pe moarte cu Sultanul.

FERNEZE :

Așa e, dar oștirea noastră-i mică.

BOSCO :

Cîți bani vă cere turcul Calymath ?

FERNEZE :

O sută de mii de coroane-n cap.

BOSCO :

Stăpînul meu, monarhul, are-un drept
Asupra Maltei voastre, și ar vrea
Să vă alunge-ndată de aici !
Lăsați-mă să vă călăuzesc
Și-așa vă veți putea păstra averea :
Voi cere ajutor Măriei Sale

Și nu mă voi îndepărta de-aici
Decît atunci cînd v-am eliberat.

FERNEZE :

De faci așa, te las să-i vinzi pe turci...
Să-i scoateți în vînzare, ofițeri ! *(Ofițerii ies.)*
Te fac, Del Bosco, generalul Maltei,
Iar noi, cu cavaleri milităroși
Vom asculta de ordinele tale
Luptînd cu turci necredincioși, barbari.

BOSCO :

Așa luați pilda celor dinainte ;
Cînd oastea urîcioasă a turcilor
A-nconjurat cetatea de pe Rhodos
Măcar că-apărători erau puțini
Ca leii s-au luptat ! Și n-a rămas
În viață vreun bărbat să ducă
Creștinătății vestea-aceea rea.

FERNEZE :

Și noi lupta-vom pîn-la unul ; Mergem !
Trufaș, prinț Calymath, în loc de aur
Ia gloanțe învelite-n fum și-n foc ;
Și poți să ceri tributul unde vrei,
Noi sîntem hotărîți : căci nu cu aur
Ci doar cu sînge poți să-ți cumperi cinstea. *(Ies.)*

SCENA 3

Intră ofițerii aducîndu-l pe Ithamore și alți robi.

ÎNTÎIUL OFIȚER :

E tîrgul pentru sclavi. Să stea aici.
Să nu vă faceți griji privind vînzarea
Căci foarte iute se vor vinde toți.

AL DOILEA OFIȚER :

La fiecare-i scris pe spate prețul
Ce trebuie să-l scoatem de pe ei,
Ori altfel nu mai merită să-i vindem.

ÎNTÎIUL OFIȚER :

Barabas vine ; de nu-i luau averea
Pe loc ni-i cumpăra pe toți.
(Intră Barabas.)

BARABAS :

Sfidînd creștinii, ce mănîncă porc,
(Nu-s neam ales, nici împrejur tăiați ;
Nemernici nebăgați în seamă pînă
Ne-au cucerit Vespasian și Titus)
Am adunat averea ce-o aveam.
Pe fata mea sperau s-o facă maică ;
Dar ea s-a-ntors ; am cumpărat o casă
Frumoasă, -ncăpătoare ca și cea
A lui Ferneze ; și, cu voia lui,
Voi sta acolo, în pofida Maltei ;
Guvernatorul, ca și fiul său,
Vor trebui atrași de partea mea
Căci altfel treaba o să meargă greu.
Dar nu degeaba Levi [1] mi-e strămoș :
Nu pot ierta curînd o nedreptate.
Căci, noi, evreii, cînd dorim, putem
Ca și cățeii să ne gudurăm ;
Iar cînd rînjim, mușcăm ; dar chipurile
Rămîn nevinovate, de miei blînzi.
Deprins-am la Florența să ling mîini,
Cînd mi se zice „cîine", să nu-mi pese,
Și temenele-adînci să fac mereu
Cum bat călugării desculți mătănii ;
Să-i văd, sper, flămînzind — la iesle,
Sau miluiți de sinagogi și astfel
Să pot — cînd mi s-aduce tava milei —
Să le dau doar scuipatul ca pomană...
Ha, Lodovico, fiul lui Ferneze !
Drag mi-e tot atît cît tatăl lui.

(Se retrage. Intră Lodovico.)

LODOVICO *(singur)* :

Pe-aici a luat-o jidovul bogat ;
Îl caut și mă țin de el, încît
Măcar furiș s-o văd pe Abigail :
O frumusețe, spune Mathias.

---

[1] În *Facerea* 29, 34, fiul lui Iacov, strămoșul tribului leviților, din care se trăgeau preoții evreilor.

BARABAS *(ascuns)* :

Acum mă voi arăta în adevărata lumină : mai mult șarpe decît porumbel ; adică mai mult ticălos decît găgăuță.

LODOVICO :

A, uite-l ; după el, spre Abigail !

BARABAS *(aparte)* :

Da, da, crezi că ți-a și căzut în palmă !

LODOVICO :

Barabas, tu mă știi, sînt Lodovico.
Guvernatorul Maltei îmi e tată.

BARABAS *(aparte)* :

Pe dos era mai bine să trăiești !
Mojicu-arată ca un porc pîrlit.

LODOVICO :

Dar încotro-ți îndrepți, Barabas, pașii ?

BARABAS :

Doar pîn-aici ; e obiceiul nostru,
De cîte ori vorbim cu vreun creștin
Să ne purificăm cît mai curînd :
În aer ne prefacem de îndată
Spre a nu pierde fericirea viitoare
Promisă de strămoșul Abraham.

LODOVICO :

Barabas, îmi faci rost de-un diamant ?

BARABAS :

De unde ? Pe ale mele mi le-a luat
Chiar al Domniei Tale tată ;
Un singur giuvaer mi-a mai rămas
Și poate acela ți-ar fi de folos.
(Aparte) De fiică-mea vorbesc ; dar mai degrabă
O ard pe rug decît să i-o dau lui !
Iar pentru el păstrez otrava cruntă
Și lepra albă, boala cea mai rea.

LODOVICO :

Lucește tare, fără a fi montat ?

BARABAS :

E-o nestemată ce n-a fost montată.
(Aparte) De montă s-ar vorbi doar de-ar atinge-o.
(Tare) Don Lodovico, diamantul ăsta
Aruncă raze și scîntei splendide.

LODOVICO:

Dar spune-mi de e brut ori șlefuit?

BARABAS

E bine șlefuit *(Aparte)* nu pentru tine.

LODOVICO:

Îmi place cu atît mai mult.

BARABAS:

La fel și mie.

LODOVICO:

Dar cum arată noaptea?

BARABAS:

Pe Cynthia o-ntrece-n strălucire.
(Aparte) Mai mult ți-ar place noaptea decît ziua.

LODOVICO:

Și care-i prețul?

BARABAS:

(Aparte) Chiar viața ta, de-l dobîndești. *(Tare)*
Stăpîne,
Doar n-o să ne certăm acuma pentru preț;
Poftească Înălțimea Ta la mine
Și i-l voi da. *(Aparte)* Și-ncă cum.

LODOVICO:

Ba nu, Barabas, vreau întîi să-l merit.

BARABAS:

Stăpîne, nici nu știi cît merită?
Chiar tatăl dumitale de la mine,
Căci prin creștina-i milă și-ndurare
El mi-a adus religia cea pură —
Să zic așa — făcîndu-mi catehismul
Mi-a amintit păcatele-mi lumești;
Mai mult cu sila, nu din voia mea,
Mi-a luat tot ce-am avut, m-a scos din casă,
Pe care-a prefăcut-o-n mănăstire.

LODOVICO:

Dar sufletul îți va culege roade.

BARABAS:

O fi, da-i mult prea-ndepărtată toamna:
Dau rugăciunile acelor maici
Și sfinți călugări, pentru chin plătiți.
Sînt minunate. *(Aparte)* Și nu fac nici un bine.
(Tare) Cum nu sînt trîndavi, ci se străduiesc,

Cu timpul poate vor culege roade —
Adică spre înălțare sufletească, zic.

LODOVICO :

Nu te uita la sfintele măicuțe.

BARABAS :

Dar eu mă uit doar dintr-un zel aprins.
(Aparte) Nădăjduind s-aprind curînd și casa ;
Căci chiar de-un timp sporesc și se-nmulțesc,
Tot eu avea-voi ultimul cuvînt
În ceea ce privește mănăstirea.
(Tare) Cît despre nestemata pomenită,
Să vii la mine ; nu va fi vreun preț
Atît de mare ca să ne certăm
Nici din pricina ei, și nici din cea
A tatălui cinstit al dumitale.
(Aparte) Ușor nu-i, dar v-omor eu pe-amîndoi.
(Tare) Dar am acum de cumpărat un sclav.

LODOVICO :

Barabas, vin și eu cu dumneata.

BARABAS :

Prea bine, vino ; piața e aproape.

(În piață, adresîndu-se unui negustor de sclavi.)

Cît costă ? Două sute de coroane ?
Ce, trage-atît de mult un turc ca ăsta ?

ÎNTÎIUL OFIȚER :

Acesta-i prețul, Domnule.

BARABAS :

E hoț dibaci, de ceri atît pe el ?
Te pomenești că-i bun la-nșelăciuni ;
De-ar fi așa, ar face două sute.
Odată cumpărat, să iei pecetea,
Spre-al apăra de ștreang întreaga viață ;
Grea-i ziua judecății pentru hoți ;
Puțini mai scapă, de păcat iertați.

LODOVICO :

Și doar o sută ceri pe maurul acesta ?

ÎNTÎIUL OFIȚER :

Atît, stăpîne.

BARABAS :

De ce-i un turc mai scump decît un maur ?

ÎNTÎIUL OFIȚER:

E tînăr și-are multe însușiri.

BARABAS:

Cumva și piatra cea filozofală ?*(Adresîndu-se sclavului)*

De-o ai, te las să-mi spargi cu ea și capul.

SCLAVUL:

N-o am, dar știu să tund și să vă rad.

BARABAS:

Nu-i razi cumva pe toți de-averea lor ?

SCLAVUL:

Stăpîne-s tînăr și nevinovat.

BARABAS:

Bine, flăcăule ; te cumpăr și, dacă te porți cum se cuvine, te-nsor cu Luxuria.

SCLAVUL:

Vă voi sluji cum trebuie, domnule.

BARABAS:

Trebuie să fie vreo șmecherie la mijloc ; te pomenești că zicînd că mă bărbierește îmi taie gîtul ca să mă jefuiască. Ia spune, cum o duci cu sănătatea ?

SCLAVUL:

Destul de bine.

BARABAS:

Cu atît mai rău : trebuie să fac rost de un om bolnăvicios, care să nu aibă prea mare poftă de mîncare. Pe tine, cu mușchii pe care-i ai mă tem că nu te pot ține fără cîteva kilograme de carne de vacă pe zi. *(Adresîndu-se ofițerului :)* Ia să văd și altul, mai slab.

ÎNTÎIUL OFIȚER:

Poftim și unul firav ! Cum vă place ?

BARABAS *(adresîndu-se sclavului)* :

Tu unde te-ai născut ?

ITHAMORE:

În Tracia, dar în Arabia-am crescut.

BARABAS:

Cu atît mai bine ; ești pe gustul meu.
O sută de coroane ? Ține banii ! *(Plătește.)*

ÎNTÎIUL OFIȚER:

Păi, însemnați-l, domnule, și luați-l !

BARABAS *(aparte)* :

Da, da, așa e bine ; robul ăsta
Va face multe rele-n slujba mea.
(Tare) Cu bine, ofițer... *(Sclavului :)* Al meu ești !
Hai !
(Din nou lui Lodovico) Va fi a dumitale nestemata.
Să nu ne ocolești ; căci tot ce am
Va fi la-ndemîna dumitale. *(Intră Mathias cu mama lui, Katarina).*

MATHIAS *(aparte)* :

Cu Lodovico tăinuiește-evreul ?
Mă tem că de frumoasa Abigail.

BARABAS *(în taină lui Lodovico)* :

Îl văd pe Mathias ; mai zăbovim ;
Iubește pe copila mea și ea
Îl îndrăgește ; însă am jurat
Să-nșel nădejdile-amîndurora
Să mă răzbun *(Aparte)* chiar pe guvernator.
(Lodovico iese)

KATARINA :

Nu-i chipeș maurul acesta ?

MATHIAS :

Mai bun e celălalt ; privește bine.

BARABAS *(lui Mathias)* :

În fața mamei, nici nu mă cunoști.
Prefă-te, ca să n-aibă bănuieli
În ce privește tîrgul care va urma.
S-o duci acasă și treci pe la noi ;
Ți-s ca și tată, fiule, adio !

MATHIAS *(tot în taină)* :

Dar Lodovico despre ce-ți vorbea ?

BARABAS :

De diamante, nu de Abigail.

KATARINA *(fiului ei)* :

Băiete, nu-i Barabas, bogătașul ?

BARABAS *(tare lui Mathias)* :

Cît despre comentariile acelea
La cartea Macabeilor, le am,
Și ți le țin la dispoziție.

MATHIAS :

Chiar dînsu-i, mamă, și vorbeam cu el
Să-mi împrumute niște cărți mai rare.

KATARINA:

Nu-i mai vorbi ; e izgonit din cer...
(Adresîndu-se ofițerului :) Ia-ți banii, domnule...
(Lui Mathias :) Haide, mergem !

MATHIAS:

Te rog, Barabas, să nu uiți de carte.

BARABAS:

N-ai nici o grijă. *(Katarina și Mathias ies.)*

ÎNTÎIUL OFIȚER:

Ei, am făcut tîrg bun ; hai să plecăm.

(Iese împreună cu ceilalți ofițeri și cu sclavii)

BARABAS *(adresîndu-se sclavului pe care l-a cumpărat)*:

Să-mi spui și cum te cheamă și-ncă multe :
De neamul, locu-n care te-ai născut
Și meseriile ce le cunoști.

ITHAMORE:

Stăpîne, sînt născut în sărăcie.
Mă cheamă Ithamore ; iar meseria
Mi-e cea ce vă convine cel mai mult.

BARABAS:

Cum, n-ai nici una ? Bine, să m-asculți,
Și-am să te-nvăț ce o să-ți prindă bine :
Întîi să te ferești de vreo simțire —
Iubire, îndurare și nădejde vană,
Ori teamă — ce-ți cuprinde inima ;
Nimic să nu te miște, să n-ai milă ;
Să rîzi doar cînd creștinii gem de jale.

ITHAMORE:

O, bun stăpîn ! Mă-nchin în fața ta.

BARABAS:

Eu unul ies și noaptea pe afară
Și-ucid bolnavii care gem sub ziduri ;
Iar uneori merg și-otrăvesc fîntîni ;
Făcînd pe placul hoților creștini,
Mă învoiesc să pierd cîte-o coroană
Și-apoi, plimbîndu-mă sus pe terasă
Să-i văd legați în fața ușii mele.
În tinerețe învățat-am medicina
Și-ntîi pe italieni am folosit-o ;
Cu-nmormîntările-am îmbogățit
Pe preoți, dînd de lucru la gropari,

Punîndu-i să tot sape la morminte
Să tragă clopotele într-o dungă ;
Apoi am învăţat ingineria
Şi am luat parte la războaiele
Germaniei cu Franţa ; sub cuvînt
Că îl ajut pe Carol Quintul-n luptă
Am omorît duşmani, ca şi prieteni
Cu multe stratageme de tot felul ;
Pe urmă, cînd ajuns-am cămătar
Storcînd de pe la oameni aur,
Cu-nşelăciuni, tertipuri felurite,
Şi viclenii cu bani, pînă-ntr-un an
Umplut-am temniţele de faliţi ;
La fel spitalele de mici orfani ;
Din lună-n lună am înnebunit
Pe unii, alţii, pînă cînd de disperare
S-au omorît, punînd pe piept o jalbă
Cum că prin camătă i-am stors de-avere.
Dar chinu-adus de mine-a fost plătit :
Am bani destui să cumpăr tot oraşul.
Ei, spune-mi tu, ce ai făcut în viaţă ?

ITHAMORE :

Îţi spun cinstit, stăpîne.
Am dat foc multor sate de creştini,
Am pus în lanţuri eunuci, şi sclavii
Să tragă la galere. Am fost odată
Grăjdar de han ; mă strecuram în taină noaptea
La oaspeţi în odăi să le tai gîtul.
Şi la Ierusalim unde hagiii
Îngenunchiau, am presărat un praf
Pe dalele de marmoră încît
La mulţi le-au puroiat genunchii :
Şi m-am stricat de rîs să văd betegii
Cum s-au întors în cîrje şchiopătînd
În ţările de baştină — creştine.

BARABAS :

Ei, asta e ceva ; să mă socoţi
Tovarăş ; sîntem amîndoi de-o teapă ;
Ne leagă şi tăierea împrejur
Şi ura de creştini.
Şi credincios şi păstrător de taine

Aș vrea să-mi fii.
În schimb, de aur nu vei duce lipsă...
Să stai de-o parte, vine Lodovico.

(Intră Lodovico)

LODOVICO :

Ce bine că te-am întîlnit, Barabas ;
De-un diamant vorbeai : pe unde-i ?

BARABAS :

Ți l-am păstrat, firește, Lodovico :
Te rog să mă-nsoțești. *(Se îndreaptă spre casa lui)*
Hei, Abigail ! Deschide ușa-ți spun !

(Vine Abigail, ținînd în mînă niște scrisori)

ABIGAIL :

Ce bine că sosești la vreme, tată ;
Ți s-au adus scrisori de la Ormus.
Te-așteaptă solul chiar aici în casa noastră.

BARABAS :

Să-mi dai scrisorile.*(Îi vorbește în taină.)* M-auzi, fetițo ?
Distrează-l tu, te rog, pe Lodovico,
Fiu al guvernatorului, pe care
Cît mai curtenitor vreau să-l primești,
Dar fecioria vezi să nu ți-o pierzi...
Tratează-l ca pe-un filistean, te rog
Prefă-te, jură, dragoste promite-i,
Dar nu uita că nu-i din neamul nostru
(Tare) Mă iartă, Domnule, acum am treabă.
Tu, Abigail, să-i ții puțin de-urît !
De dragul meu, să-i fii o gazdă bună.

ABIGAIL :

Atunci, de dragul tău și-al lui îi spun :
În casa noastră bine ai venit !

BARABAS *(aparte)* :

O vorbă încă, fiica mea : sărută-l,
Ai grijă și cît mai frumos vorbește-i
Șiret ca o evreică-ntinde-ți mreaja
Ca pînă pleacă să fii logodită.

ABIGAIL *(tot în taină)* :

Păi, tată, eu-l iubesc pe Mathias.

BARABAS *(tot în taină)* :

Știu, dar fii drăgăstoasă și cu-acesta ;
Fă cum ți-am spus, așa se cere-acum.
(Tare) Îmi scrie iată un prepus ;
Intrați în casă, eu am de citit.

(Abigail și Lodovico intră în casă.)

Cu ăsta-am încheiat, căci va muri !
Prepusul meu îmi scrie c-a fugit
Un negustor ce-mi datorează vin —
O sută de butoaie, dar ce-mi pasă
De-atîta lucru la averea mea ? *(Trozneşte din degete.)*
De mi-o fi sărutat deja fetița
Și între ei și-or fi jurat iubire
Cum s-au hrănit strămoșii mei cu mană
La fel de sigur e că Lodovico
Cu Mathias pieri-va dimpreună :
Căci tatăl lui mi-a fost dușman de moarte. *(Inrtă Mathias)*
Don Mathias, unde mergi ? Adastă o clipă.

MATHIAS :

Păi unde ? La frumoasa Abigail.

BARABAS :

Știi foarte bine — martor mi-e cerul —
Că vreau să-ți fie fiică-mea nevastă.

MATHIAS :

Da, altfel m-ai nedreptăți cumplit.

BARABAS :

Ferească cerul să-am asemeni gînduri !
Dar iartă-mă, te rog, că plîng amarnic
Băiatul lui Ferneze, Lodovico,
O vrea pe Abigail, în ciuda mea ;
Scrisori, brățări, inele i-a trimis,
Și-atîtea și atîtea giuvaeruri.

MATHIAS :

Și cum, ea le primește ?

BARABAS :

Nu, nu. I le trimite înapoi ;
Cînd vine el, ea se închide-n casă ;
El se-ncăpățînează să-i vorbească
Prin broasca ușii, însă Abigail

Aleargă la fereastră să pîndească
Să vadă cînd vii tu, ca să-l alunge.
MATHIAS :
Viclean și mincinos e Lodovico !
BARABAS :
Și-acum, cînd m-am întors, s-a strecurat
În casă, înaintea mea ; sînt sigur
Că e la Abigail.
MATHIAS :
Îl scot eu de-acolo.
BARABAS :
Nu, nu, nici pentru întreaga noastră Maltă !
La loc în teacă pune-ți sabia
De mă iubești, nu te lupta la mine !
În casă intră ușurel și fă-te
Că nici nu-l vezi. Am să-l previn cînd pleacă
Să nu mai spere-n dragostea copilei
Ascunde-te, căci, iată-i, vin.

(Revin în scenă Lodovico cu Abigail)

MATHIAS :
Îi strînge mîna ? Asta n-o să rabd !
BARABAS :
De ții la mine, nu sufla o vorbă !
MATHIAS :
Ei, treacă de la mine ! Altădată !

(Intră în casă.)

LODOVICO :
Barabas, fiul văduvei era ?
BARABAS :
Chiar el ! Ai grijă, vrea să te omoare.
LODOVICO :
Să mă omoare ? E nebun mojicul ?
BARABAS :
Nu, dar s-o fi temînd de ceea ce,
Cred, tu nici n-ai visat : fetița mea
Aici de față, -o biată gîsculiță !
LODOVICO :
Dar ce, de Mathias e-ndrăgostită ?
BARABAS :
Nu ți-a răspuns chiar ea, prin zîmbetul de-acum ?

ABIGAIL *(aparte)* :

Lui Mathias mi-e dată inima ;
Acum zîmbesc doar la porunca tatei.

LODOVICO :

Doar știi, Barabas, c-o iubesc de mult !

BARABAS :

Și ea te îndrăgește, de copilă.

LODOVICO :

Acum nu-mi mai pot stăpîni simțirea.

BARABAS :

Nici eu, iubirea ce ți-o port.

LODOVICO :

Deci diamantul ăsta ți-e ; mi-l dai ?

BARABAS :

Cîștigă-l, ca să-l porți ; e nentinat.
Dar Înălțimii Tale i-ar părea
Înjositor să ia-n căsătorie
O fată de evreu ; însă-am să-i dau
Și cruci de aur multe, cu cuvinte
Creștine scrise pe inel jur-împrejur.

LODOVICO :

Dar nu averea ta o vreau, ci doar pe ea ;
Și totuși, încuviințarea-ți cer.

BARABAS :

Pe-a mea o ai ; vedem ce zice ea.
(Aparte lui Abigail) Vlăstarul ăsta al lui Cain, un jebusit[1],
De paștele mozaic habar n-are
Nu vede-o țară a făgăduinței
Sau pe Mesia așteptat de noi ;
Ăst vierme nobil, Lodovico, zic,
Va trebui să fie dus de nas :
Dă-i mîna, însă inima păstreaz-o
Pîn-se întoarce Mathias la tine.

ABIGAIL *(în taină, tatălui ei)* :

Cum, să mă logodesc cu Lodovico ?

BARABAS *(tot în taină)* :

Nu e defel păcat să-nșeli creștinii.
Ei înșiși au ajuns să-și facă-o dogmă :

---

[1] După *Vechiul Testament*, trib care nu era din seminția lui Israel ; *fig.* venetic.

Credința-și calcă față de eretici ;
Dar cei ce nu-s evrei sînt toți eretici
Ne cade bine asta, deci n-ai teamă.
(Tare, lui Lodovico :) Am implorat-o, și-o să se-nvoiască !

LODOVICO :

Drăguță Abigail, să-mi dai cuvîntul !

ABIGAIL *(în taină)* :

N-am încotro, că-mi poruncește tata.
Doar moartea de iubit să mă despartă !

LODOVICO :

Acum am lucrul cel mai prețios :
La care sufletu-mi rîvnea de mult.

BARABAS *(aparte)* :

Eu nu-l am, însă tot mai sper.

ABIGAIL *(aparte)* :

O, Doamne, ce-ai făcut, nenorocito ?

LODOVICO :

De ce la față te-ai schimbat deodată ?

ABIGAIL :

Nu știu, dar trebuie să plec ; cu bine !

BARABAS :

Oprește-o, dar n-o pune să-ți vorbească !

LODOVICO :

A amuțit ! Vai ce schimbare bruscă !

BARABAS :

Așa-s evreii, nu te mai gîndi !
La ei logodnicele — asta-i moda —
Mai varsă-o lacrimă ; dar n-o certa !
Acum te du cu bine ! Las-o în pace ;
Ea ți-e soție, tu mă moștenești !

LODOVICO :

Așa e datina ? M-am hotărît ;
Mai bine să se-ntunece acum
Un cer senin, iar frumusețea firii
De nori năbușitori să se înece,
Decît s-o văd pe Abigail posacă...
Ah, vine ticălosul ! Răzbunare !

(Revine Mathias)

BARABAS :

Te potolește, Lodovic' ; destul
Că te-am și logodit cu Abigail.

LODOVICO :

Prea bine, atunci, îl las în pace. *(Iese.)*

BARABAS :

Știi, Mathias, de nu eram aici,
Te-ar fi înjunghiat de cum intrai ;
Dar să nu mai vorbim de asta-acum —
De înfruntări n-avem nevoie-aici
Cu sabia și nici măcar cu vorba !

MATHIAS :

Barabas, doar să-l urmăresc dă-mi voie !

BARABAS :

Ba nu ; căci de-i rănit din voi vreunul
Voi fi învinuit c-am fost complice ;
Răzbună-te oricînd, dar altă dată !

MATHIAS :

Îi smulg și inima spre-al pedepsi !

BARABAS :

Cum vrei ! Poftim, ți-o dau pe Abigail !

MATHIAS :

Ce dar mai scump puteam primi, săracul ?
Adică eu să-l las pe Lodovico
Să-mi ia o dragoste așa frumoasă ?
Nu țin la viața mea cît țin la Abigail.

BARABAS :

O presimțire : inima îmi spune
Că-acum s-a dus la mama ta, spre-a pune
Iubirii tale piedici ; urmărește-l !

MATHIAS :

Nu pot rămîne ; dacă vine mama
De supărare o să moară. *(Iese.)*

ABIGAIL :

De plîns nu pot să-i spun măcar adio.
De ce i-ai ațîțat pe amîndoi ?

BARABAS :

Ce-ți pasă ție ?

ABIGAIL :

Am să-i împac, să fie iar prieteni.

BARABAS:

De ce ? Nu sînt destui evrei în Malta,
Ca tu să te-omori după-un creștin ?

ABIGAIL:

Îl vreau pe Mathias, iubirea mea.

BARABAS:

Da, da, o să-l și ai *(Lui Ithamore)* Hai, du-o-n casă !

ITHAMORE:

Te-ascult, stăpîne. *(O duce pe Abigail înăuntru)*

BARABAS:

Ei, Ithamore, cum ți-a plăcut povestea ?

ITHAMORE:

Stăpîne, eu cred că așa le cumperi
Amîndurora viețile de-odată.

BARABAS:

E drept. Și o voi face-n chip viclean.

ITHAMORE:

Stăpîne, de-aș putea să te ajut !

BARABAS:

Chiar poți ; să-mi duci la bun sfîrșit un plan.
Răvașul ăsta du-l lui Mathias. *(Îi dă o scrisoare.)*
Să-i spui că vine de la Lodovico.

ITHAMORE:

E otrăvit, de bună seamă ?

BARABAS:

Nu, nu, deși puteam s-o fac și pe-asta ;
E însă, chipurile, provocarea
Lui Lodovico către Mathias.

ITHAMORE:

N-ai teamă ; inima am să-i aprind
Să creadă chiar că vine de la el.

BARABAS:

N-aș spune că-mi displace graba ta ;
Dar vezi, nu te pripi ! Fii mai viclean.

ITHAMORE:

De mă descurc, să mă mai folosești.

BARABAS:

Prea bine, du-te ! *(Ithamore iese)*
Așa ; acum mă duc la Lodovico,
Și, ca un duh viclean, cîrpesc minciuni
Pîn-ce-amîndoi s-or dușmăni de moarte. *(Iese)*

Actul III

SCENA 1

Intră Bellamira

BELLAMIRA :

Cu-orașu-mpresurat, eu pierd mereu.
Ehei, pe vremuri numai într-o noapte
Ușor luam și o sută de ducați.
Acum, în schimb, sînt castă fără voie :
Și știu doar, farmecul nu mi-a scăzut.
De la Veneția negustori veneau
Și de la Padova adeseori
Soseau atîția oameni plini de duh —
Adică, vreau să spun, mari cărturari
Și învățați, dar și mărinimoși ;
Acuma însă nu mai vine unul
Afară doar de Pilia-Borza, care
Nici el nu dă așa de des pe-aici ;
Dar iată că acuma vine. *(Intră Pilia-Borza)*

PILIA-BORZA :

Na, fată, ca să ai de cheltuială !

(Îi aruncă o pungă mare cu bani.)

BELLAMIRA :

Nu-mi place-argintul.

PILIA-BORZA :

O fi, n-o fi, evreul are aur
Și eu voi face totul ca să-l capăt.

BELLAMIRA :

Dar spune-mi, pe-ăsta cum de ai pus mîna ?

PILIA-BORZA :

Păi, umblînd pe căi dosnice, prin grădini, am ajuns să dau cu ochii de casa de bani a evreului, plină de saci cu averi ; peste noapte m-am cățărat pînacolo cu cîrligele mele și tocmai cînd căutam să aleg prada cea mai grasă, am auzit în casă un zgomot ; așa că am luat doar sacul ăsta și am fugit... Dar uite-l pe slujitorul evreului.

BELLAMIRA :

Ascunde sacul ! *(Intră Ithamore)*

PILIA-BORZA :

Nu te uita-ntr-acolo ! Hai să plecăm ! Phii, cum te mai uiți după el ! Ai să ne trădezi curînd !

(Bellamira iese cu Pilia-Borza)

ITHAMORE :

Oh, cel mai frumos chip pe care l-am văzut vreodată ! După veștminte, îmi dau seama că trebuie să fie curtezană ; dar aș da și o sută de coroane de-ale evreului ca să am drept țiitoare o asemneea femeie !

Răvașul l-am predat așa încît
Cei doi se vor lupta — și vor muri !

(Iese.)

SCENA 2

Intră Mathias

MATHIAS :

Aici e : o să vadă Abigail
Măsura dragostei lui Mathias. *(Intră Lodovico)*
Cum, ticălosul mă jignește-astfel ? *(Citește o scrisoare.)*

LODOVICO :

Răvașul eu l-am scris ; răzbună-te
De îndrăznești ! *(Se duelează. La etaj apare Barabas.)*

BARABAS :

Frumos duel ! Dar nu își vin de hac !
Hai, Mathias ! Hai, Lodovico ! *(Amîndoi cad.)* Bine !
Așa s-au dovedit la fel de bravi ! *(Se aud strigăte din culise :* Despărțiți-i, despărțiți-i !)
Da, da, acum că-s morți, n-aveți decît
Să-i despărțiți ! Vă las cu bine ! Adio !

(Iese. Intră Ferneze, Katarina și însoțitorii.)

FERNEZE :

Ce-i asta ? Lodovico-al meu e mort ?
La pieptul meu îți fac pe veci mormîntul.

KATARINA :

Ce văd ? Căzut-a Mathias, fiul meu, răpus ?

FERNEZE :

Băiete, dacă turcii te-omorau,
Te răzbuna nefericitu-ți tată !

KATARINA :

Dar fiul tău mi l-a ucis pe-al meu
Și moartea trebuie să i-o răzbun.

FERNEZE :

Dar uite, Katarina ! Fiul tău
Pe Lodovico l-a rănit de moarte.

KATARINA :

Nu mă mîhni mai mult, nu pot să-ndur.

FERNEZE :

Oftatul meu de s-ar putea preface
În răsuflare, lacrimile-n sînge,
Ca viața să i-o torn din nou în vine !

KATARINA :

Dar dușmănia cine le-a stîrnit-o ?

FERNEZE :

Nu știu, și asta mă-ntristează tare.

KATARINA :

Dar fiul meu ținea mult la al tău.

FERNEZE :

Și Lodovico îl iubea pe-al tău.

KATARINA :

Dă-mi arma care mi-a ucis băiatul :
Tot ea să mă omoare și pe mine.

FERNEZE :

Nu, doamnă, oprește-ți mîna : arma aceea
Era a fiului meu drag ; ea lui Ferneze
Ar trebui să-i pună capăt vieții.

KATARINA :

Stai, să aflăm cam cine-a pus la cale
Omorul lor ; aș vrea să-i răzbunăm.

FERNEZE *(către însoțitori)* :

Duceți-i și-ngropați-i împreună
'N-acelaș sacru monument de piatră ;
Pe-altar le voi aduce zilnic jertfă
Suspinele și lacrimile mele,
Cu rugăciuni fierbinți am să străpung,
Adesea, cerul nepărtinitor
Doar numele să ne dezvăluie
Acelora ce ne-au adus durerea
Prin dezbinarea unor buni prieteni.
Hai, Katarina ; amîndoi pierdut-am
Acelaș lucru ; să-mpărțim deci și durerea.

(Ies împreună cu însoțitorii care duc cadavrele tinerilor.)

SCENA 3

Intră Ithamore

ITHAMORE :

S-a mai văzut vreodată o ticăloșie
Cu-atîta viclenie ticluită
Și tot așa măiestru-ndeplinită ?
Ții doi în palmă și îi duci de nas !

Intră Abigail

ABIGAIL :

Ești vesel, Ithamore ! De ce faci haz ?

ITHAMORE :

Stăpîna ! Ha, ha, ha !

ABIGAIL :

Ei, ce-i cu tine ?

ITHAMARE :

Stăpînul meu !

ABIGAIL :

Ei !

ITHAMORE :

Stăpînă, am drept stăpîn pe cel mai viteaz, mai viclean, mai ascuns și mai năsos ticălos de pe lume! Nici un rob nu a avut un asemenea stăpîn !

ABIGAIL :

Un sclav să rîdă-astfel de tatăl meu ?

ITHAMORE :

Stăpînul meu e cel mai priceput la politică.

ABIGAIL :

În ce fel ?

ITHAMORE :

Cum, chiar nu știți ?

ABIGAIL :

Nu, nu.

ITHAMORE :

Nu știți de nenorocirea lui Mathias și Lodovico ?

ABIGAIL :

Nu, despre ce e vorba ?

ITHAMORE :

Păi, diavolul a născocit o provocare, stăpînul meu a scris-o și eu am dus-o, mai întîi lui Lodovico și apoi lui Mathias ;
Apoi s-au duelat, și ca-n poveste
Nici unul azi pe lume nu mai este !

ABIGAIL :

Și cum, tatăl meu le-a adus moartea ?

ITHAMORE :

Nu mă cheamă Ithamore ?

ABIGAIL :

Ba da.

ITHAMORE :

Păi, așa cum mă cheamă pe mine Ithamore, tatăl dumneavoastră a scris răvașul, iar eu l-am purtat de la unul la celălalt.

ABIGAIL :

Păi, Ithamore, atîta doar te rog :
La noua mănăstire mergi și-ntreabă

De vreun călugăr de-al lui Sfîntul Iacob
Şi spune-i că îl rog să vină-ncoace.

ITHAMORE :

Vă rog, stăpînă, îmi răspundeți și mie la o întrebare ?

ABIGAIL :

Care anume, robule ?

ITHAMORE :

Una de suflet : maicile nu se mai și zbenguie din cînd în cînd cu călugării ?

ABIGAIL :

Pleacă de-aici, obraznicule ! Asta ți-e întrebarea ? Să te duci de-aici.

IHTAMORE :

Mă duc, mă duc, stăpînă. *(Iese)*

ABIGAIL :

Oh, tată nemilos, hain Barabas !
Deci tu politica ți-o urmăreai
Punîndu-mă să le acord favoruri
Pe rînd, doar ca să moară amîndoi ?
Pe Lodovico nu-l iubeai, să zicem,
Din ură pentru tatăl său ; dar Mathias ?
Te-a supărat vreodată cu ceva ?
Dar tu ești pus pe răzbunări cumplite
De cînd ți-a luat guvernatoru-averea,
Și n-ai putut să te răzbuni pe el
Ci doar pe fiu și doar prin Mathias ;
Pe-acesta doar cu prețul vieții mele ;
Văd că nu-i pic de dragoste pe lume,
Nici milă la evrei, nici turci pioși...
Dar vine blestematul Ithamore :
E însoțit de unul din călugări. *(Revine în scenă Ithamore însoțit de călugărul Jacomo)*

JACOMO :

Virgo, salve [1].

ITHAMORE :

Nu te-ai retras ?

---

[1] Salut, fecioară *(lat.)*.

ABIGAIL :

Bine-ai venit, prea bunule călugăr...
Hai, du-te, Ithamore !

(Ithamore iese)

Prea sfinte, află că-mi iau îndrăzneala
Să-ți adresez o rugăminte.

JACOMO :

În ce privință ?

ABIGAIL :

Să faci ce poți, să fiu primită maică.

JACOMO :

Oh, Abigail, dar n-a trecut prea mult
De cînd m-am străduit să fii primită,
Dar viața sfîntă nu ți-a fost pe plac.

ABIGAIL :

Neîntărit și șubred mi-era gîndul,
Căci de prostii lumești eram legată ;
Dar dobîndind prin jale experiența
Ajung să văd cît prețuiește totul.
Vai, sufletul meu păcătos se pierde
'N fatalul labirint al necredinței,
Departe de izvorul vieții veșnice !

JACOMO :

Dar cine te-a-nvățat asemeni vorbe ?

ABIGAIL :

Chiar maica stareță a mănăstirii ;
Îmbrățișez cu drag dojana ei :
Nevrednică fiind eu tot te rog :
Primește-mă în sfîntul vostru Ordin.

JACOMO :

Promit. Vezi, nu te răzgîndi din nou :
Ți-ar fi povară prea grea pentru cuget.

ABIGAIL :

Atunci doar tata-a fost de vină !

JACOMO :

Cum asta ?

ABIGAIL :

Oh, nu-ți pot spune, iartă-mă ! *(Aparte)* O, tată,
Deși nu meriți gîndurile mele bune,
Nu buzele-mi te vor trăda vreodată !

JACOMO :

Ei, vrei să mergem ?

ABIGAIL :

Sfinției tale mă supun cu drag. *(Ies amîndoi.)*

SCENA 4

(Intră Barabas și cei trei Evrei)

BARABAS :

Cum, s-a călugărit iar Abigail ?
Nu are inimă ! Și nici credință !
Cum, fata mea, de tatăl tău te pierzi ?
Și fără știrea mea și neconstrînsă
De nimeni, iar te-ai dus la mănăstire ?
Îmi cere prin răvaș să mă căiesc :
Căință ! *Spurca !* [1] Ce mai e și asta ?
Mă tem că a aflat... da, da, cred că așa e...
De ticluiala mea ce-a dus la moartea
Lui Mathias și a lui Lodovico :
Așa fiind, să ne-ocupăm de asta ;
De și-a schimbat credința strămoșească
Ajung să cred că nu mă mai iubește ;
Sau poate doar pe mine, nu ce fac...
Dar cine vine ? *(Intră Ithamore)* Haide, Ithamore,
Apropie-te, dragă, viața mea,
O slugă de nădejde, frate, aș zice ;
Tu mi-ai rămas azi singura nădejde
Pe care fericirea îmi clădesc.
Ai mai văzut-o pe-Abigail a mea ?

ITHAMORE :

Chiar azi.

BARABAS :

Cu cine ?

ITHAMORE :

Cu un călugăr.

BARABAS :

Călugăr ! Fățarnicul, el a făcut tot răul.

---

[1] Murdară ; scîrboasă *(ital. ; azi sporca)*.

ITHAMORE:

Ce vrei să spui, stăpîne?

BARABAS:

A prefăcut-o pe-Abigail a mea în maică.

ITHAMORE:

Fățarnic nu-i ; ea mă trimise după el.

BARABAS:

O, zi nefericită ! Abigail
Ești falsă, nestatornică, naivă ;
Mă rog, să meargă ! Ithamore, de-acum,
Îți jur că n-o să mă mai întristeze
Și nici rușine n-o să-mi mai aducă ;
Nu-i las nici o avere moștenire
Nici binecuvîntarea nu i-o dau
Și nici n-o să-mi mai intre-n casă
Ci o să piară sub blestemul meu
Cum a sfințit-o Cain, pe care-Adam
L-a blestemat, căci l-a ucis pe Abel.

ITHAMORE:

O, stăpîne !

BARABAS:

Nu, Ithamore, să nu te rogi s-o iert !
Sînt tulburat ; din inimă-o urăsc
Și dacă n-o să faci ce-am să te rog
Nu pot să cred decît că mă urăști.

ITHAMORE:

Cum, eu, stăpîne ? Vai, dar sui pe-o stîncă
Și mă arunc în mare de pe ea !
De dragul dumneavoastră fac orice.

BARABAS:

Om de nădejde ! Slugă ? Nu, prieten !
Te-adopt drept singuru-mi moștenitor ;
Cînd mor, tot ce am eu va fi al tău ;
Iar cît trăiesc vom împărți frățește :
Vei cheltui atît cît cheltui eu ;
Ia cheile — tu să le ții de-acum ;
Ia-ți haine și nimic să nu-ți lipsească :
Atît să știi, să faci ce te rog eu...
Dar mai întîi de toate adu-orezul
Ce pentru cină fierbe-acum pe foc.

ITHAMORE *(aparte)* :

Să mă țin tare ; e flămînd stăpînul.
(Tare :) Mă duc, stăpîne. *(Iese.)*

BARABAS:

Deci după-averi tînjește orice javră
Chiar de-i bogată numai în speranțe...
Dar stai, tăcere ! *(Revine Ithamore cu o oală cu orez.)*

ITHAMORE :

Poftim, stăpîne, orezul.

BARABAS:

Prea bine, dar de ce-ai adus cu tine
Și polonicul ?

ITHAMORE :

Mde, stăpîne ; proverbul spune că cine stă la masă cu diavolul are nevoie de o lingură cu coada lungă ; eu v-am adus un polonic.

BARABAS :

Da, bine Ithamore ; să ții secretul ;
Acum, de dragul tău, ființă scumpă mie,
Să vezi cum va pieri și Abigail
Să poți trăi tu slobod ca moștenitor.

ITHAMORE :

Cum asta, stăpîne, vrei s-o otrăvești cu pilaful ? Știam că orezul e hrană bună, o s-o îngrașe și o s-o întărească mai mult decît te-aștepți.

BARABAS :

Da, Ithamore, dar vezi ce am în mînă ?
Un praf rar, prețios ; l-am cumpărat
De la un italian, de mult ;
Constipă, infectează, otrăvește —
Dar două zile după ce l-ai luat.

ITHAMORE :

Dar cum așa, stăpîne ?

BARABAS :

Păi uite cum :
La Malta, seara asta — închinată
Lui Sfîntu Iacov — zic, se folosește,
Spre-a duce pe la mănăstiri pomeni :
Du maicilor și-orezul printre alte ;
E-acolo o intrare-ntunecoasă
Pe unde maicile primesc mîncarea ;

Dar ele nu au voie nici să vadă
Nici să întrebe cine le-a trimis-o.

ITHAMORE :

Păi, cum așa ?

BARABAS :

Te pomenești că e vreun ritual.
Ei, Ithamore, să duci orezul ăsta acolo ;
Stai : mai întîi să-i dau un pic de gust.

ITHAMORE :

Da, da, stăpîne ; vreau să te ajut.
Dar mai întîi doresc să gust pilaful.

BARABAS :

Te rog chiar. *(Ithamore gustă.)* Ce părere ai ?

ITHAMORE :

Stăpîne, zău că e păcat să stricăm o mîncare atît de bună.

BARABAS :

Taci, Ithamore ! Nu merită păstrată.

(Aruncă praful în mîncare.)

Mîncare vei avea pe săturate,
Căci cufărul, ființa mea întreagă
De azi sînt toate, toate ale tale.

ITHAMORE :

Atunci mă duc, stăpîne.

BARABAS :

Mai stai puțin, dă-mi voie să amestec ;
Mîncarea asta-aș vrea să-i fie fetei
Fatală ca și băutura care
L-a otrăvit pe marele-Alexandru [1]
La ea vreau să lucreze ca și vinul
De Borgia dat tatălui său, papa ! [2]
Pe scurt, și sînge-al hidrei de la Lerna, [3]

---

[1] Împăratul macedonean Alexandru III (cel Mare) (356—323 î.e.n.) a murit de friguri la Babilon — dar există și legenda otrăvirii lui.

[2] După legendă, Cezar Borgia (1476—1507) l-ar fi otrăvit (din greșeală) pe tatăl său, papa Alexandru II (1431—1503).

[3] Una din cele 12 munci legendare ale lui Herakles (Hercule) a fost uciderea hidrei cu multe capete din Lerna, cu sîngele căreia Herakles ungea rănile ca să nu se mai vindece.

Și suc de hebon[1], răsuflarea lui Cocit[2]
Otrăvurile adunate-n Styx[3]
Regatul lor de foc să-și părăsească
Să-și verse-astfel veninul, s-o omoare
Pe-aceea care ca un drac hain
L-a părăsit astfel pe tatăl ei !

ITHAMORE *(aparte)* :

Vai cum a binecuvîntat mîncarea ! S-a mai văzut vreun pilaf cu asemenea mirodenii ? *(Tare)* Ce să fac cu el ?

BARABAS :

Drag Ithamore, te du și-l pune-acolo ;
Întoarce-te de-ndată ce termini,
Căci am o altă treabă pentru tine.

ITHAMORE :

Iată o porție care poate otrăvi un grajd întreg de iepe din Flandra : o s-o duc maicilor împreună cu praful.

BARABAS :

Și pe deasupra și cu ciuma ; du-te !

ITHAMORE:

Am plecat. Să-mi dai simbria căci îmi voi face datoria.

(Iese cu cratița.)

BARABAS :

Am să-ți plătesc cu vîrf și îndesat ! *(Iese.)*

SCENA 5

Intră Ferneze, Martin del Bosco, Cavaleri și un Pașă.

FERNEZE :

Spun pașei bun venit ! Dar Calymath
Ce face ? Ce vînt te-aduce înspre Malta ?

---

[1] Plantă otrăvitoare neidentificată.
[2] În mitologia greacă, rîu al Infernului.
[3] Rîul principal al Infernului ; simbol al trecerii către moarte.

PAŞA :

Un vînt ce-mpinge lumea înainte :
Dorința de a face rost de aur.

FERNEZE :

Cum asta ? Aur, Înălțimea Ta ?
Găsiți în Indiile Apusene ;
La Malta nu e minereu de aur.

PAŞA :

Maltezilor, dar Calymath vă spune :
Răgazul ce i l-ați cerut s-a scurs,
Făgăduiala să v-o împliniți :
Eu pentru-acel tribut am fost trimis.

FERNEZE :

Dar pașă, nu vei lua tribut de-aici
Și nici nu vor putea trăi păgînii
Din prada luată de la noi : mai bine
Ne radem pînă la pămînt cetatea !
Și templele și insula stricăm,
'N Sicilia trimițînd ce-avem
Nimicitoarei mări deschidem calea ;
Izbească valurile-n țărmuri frînte
Și-nece-orașul cu puterea lor.

PAŞA :

Guvernatore, calci deci învoiala,
Pe față refuzînd ce ai promis !
Atunci ce mai vorbești de ziduri rase ?
De osteneala voastră nu va fi nevoie :
Curînd veni-va însuși Calymath
Și cu ghiulele vă va dărîma
Pustiu va face din trufașa Maltă
Drept plată a greșelilor ce faceți —
De neiertat. Cu asta, adio !

FERNEZE :

Adio ! *(Pașa iese.)*
Acum, bărbați ai Maltei, grijă-aveți —
Fiți gata să-l întîmpinăm pe turc :
Închideți poarta, tunuri încărcați,
Pe arme puneți mîna cu folos
Spre-a înfrunta dușmanii vitejește
Răspunsul nostru rupt-a învoiala :

Doar la război putem să ne-așteptăm,
Doar în război nădejdea ne-o mai punem. *(Ies toți.)*

SCENA 6

Intră călugărul Jacomo și călugărul Barnardine.

JACOMO :
Oh, frate, toate maicile-s bolnave
Pe moarte ; nici un leac nu le ajută !

BARNARDINE :
Mă cheamă stareța s-o spovedesc ;
O, Doamne, tristă spovedanie va fi !

JACOMO :
Iar eu mă duc la chipeșa Maria.
Ea m-a chemat ; mă duc, stă pe aici. *(Iese ; intră Abigail.)*

BARNARDINE :
Cum, toate-s moarte — afară de-Abigail ?

ABIGAIL :
Nici eu nu scap, simt moartea pe aproape.
Călugărul ce mi-a vorbit pe unde-i ?

BARNARDINE :
A fost chemat de celelalte maici.

ABIGAIL :
Eu l-am chemat ; dar dacă ai venit,
Atunci să-mi fii Sfinția Ta duhovnic ;
Cucernică-am trăit în casa asta
Păcatele plîngîndu-mi ; și cuminte
Dar înainte de a veni...

BARNARDINE :
Ce s-a întîmplat atunci ?

ABIGAIL :
Am supărat cumplit de tare cerul :
Păcatele mă-mping la deznădejde ;
Cel mai chinuitor din ele-i unul :
Știai pe Mathias și Lodovico ?

BERNARDINE :
Da, ce-i cu ei ?

ABIGAIL :

Cu amîndoi mă logodise tata ;
Întîi cu Lodovico, — nu-l iubeam ;
Căci Mathias era cel îndrăgit de mine,
De dragul lui m-am și călugărit.

BARNARDINE :

Așa. Dar cum a fost sfîrșitul lor ?

ABIGAIL :

Pizmași pe-amorul meu, au început
Să se urască ; viclenia tatei
Pe care-o vezi aici pe larg desfășurată *(Îi dă un răvaș.)*
Vitejii s-au răpus unul pe altul.

BARNARDINE :

Vai ce ticăloșie monstruoasă !

ABIGAIL :

M-am spovedit ca să-mi recapăt tihna
Dar, mult te rog, să nu dezvălui taina,
Căci altfel va muri și tatăl meu.

BARNARDINE :

O spovedanie nu se dă pe față,
Căci legea preoției nu dă voie.
Un preot care nu păstrează taina
E răspopit și osîndit la rug.

ABIGAIL :

Am auzit, te rog să ții secretul.
Ah, gheara morții mi se-nfige-n piept.
Pe tata ca să-l mîntui de păcate,
Călugăr blînd, te rog să-l creștinezi.
Ești martor că eu mor creștină ! *(Moare.)*

BARNARDINE :

Da, și fecioară ; asta-i și mai trist !
Dar trebuie să merg pîn-la evreu
Să țip la el și să-l înfricoșez. *(Reintră călugărul Jacomo)*

JACOMO :

Pierit-au maicile ! Să le-ngropăm.

BARNARDINE :

Întîi ajută-mă s-o îngrop pe asta,
Pe urmă hai să-l dojenim pe-evreu.

JACOMO :

Dar ce-a făcut ?

BARNARDINE:

Cumplită faptă. Tremur s-o dezvălui.

JACOMO:

A răstignit cumva vreun prunc creștin?

BARNARDINE:

Mai rău: dar taina-ncredințată mie
La spovedanie, nu ți-o pot spune.
De-o dau pe față-nseamnă moarte
Cum știi și tu prea bine. Hai, să mergem.

(Ies împreună.)

Actul IV

SCENA 1

BARABAS :

Nu-i sunet mai plăcut ca dangătul
Ce-anunță moartea unor noi creștini !
Acum la moartea maicilor, frumos
Bat clopote ce-n alte dăți sunau
A tinichea ! credeam că n-a lucrat
Otrava, ori că n-a făcut vreun bine.
În alți ani se umflau, dar tot trăiau ;
Acum, n-a mai rămas nici una-n viață.

ITHAMORE :

Stăpîne, toate-astea-s bune, dar oare nu se va afla adevărul ?

BARABAS :

Cum să se afle dacă noi ne ținem gura ?

ITHAMORE :

Din partea mea să n-ai vreo teamă.

BARABAS :

De-aveam ți-aș fi tăiat pe dată gîtul.

ITHAMORE :

Ai fi avut dreptate.
Regeasca mănăstire e aproape ;
Călugării să-i otrăvim, stăpîne.

BARABAS :

Nu e nevoie ; maicile murind,
Călugării se sting de supărare.

ITHAMORE :

Dar nu te întristează moartea fiicei ?

BARABAS:

Nu: sînt mîhnit că s-a născut evreică
Dar a trăit s-ajungă și creștină:
Cazzo, diabolo! [1]

ITHAMORE:

Privește, stăpîne, vin două omizi pioase.

(Intră călugării Jacomo și Barnardine)

BARABAS:

I-am mirosit încă înainte de a veni.

ITHAMORE:

Ce nas, o Doamne! Hai, să mergem.

BARNARDINE:

Evreu hain! Rămîi să te căiești.

JACOMO:

Păcătuind, te-așteaptă osîndă grea.

BARABAS *(aparte lui Ithamore)*:

Mă tem că știu că noi am pus otrava.

ITHAMORE *(aparte lui Barabas)*:

Și eu mă tem; vorbește-le frumos.

BARNARDINE:

Barabas ai...

JACOMO:

Da, da, tu ai...

BARABAS:

Da, da, am bani; și ce-i cu asta?

BARNARDINE:

Ești un...

JACOMO:

Da, da ești un...

BARABAS:

Ce rost au astea? Știu că sînt evreu.

BARNARDINE:

Dar fiica ta...

JACOMO:

Da, fiica ta...

BARABAS:

Oh, nu-mi vorbi de ea! Mor de mîhnire.

BARNARDINE:

Să nu uiți că...

---

[1] Înjurătură în italo-spaniolă.

JACOMO :

Da, da, să nu uiţi că...

BARABAS :

Nu uit c-am fost un mare cămătar.

BARNARDINE :

Dar ai mai săvîrşit...

BARABAS :

Păcat trupesc ; dar nu în ţara asta ;
Oricum, femeia-aceea a murit.

BARNARDINE :

Da, da, Barabas, numai să nu uiţi
De Mathias şi de Don Lodovico.

BARABAS :

Dar, ce, ce s-a întîmplat cu ei ?

BARNARDINE :

Doar că s-au duelat din pricina pretinsei provocări ce au primit-o.

BARABAS *(aparte lui Ithamore)* :

Presimt, copila a mărturisit !
Sîntem pierduţi ; să fiu şiret.
(Tare) Călugări sfinţi, păcatele îmi sînt
Povară grea pe cuget. Spuneţi, însă,
Nu-i prea tîrziu ca să mă creştinez ?
Credinţa evreiască am slujit-o
Cu zel nespus. Am fost ne-ndurător
Cu sărăntocii, pofticios la culme,
Un prăpădit zgîrcit şi lacom, gata,
Să-mi vînd şi sufletul pe bani ;
Am luat dobîndă chiar şi sută-n sută ;
Acum am bani cît toţi evreii Maltei
Luaţi la un loc. Dar ce-i averea ?
Evreu sînt, deci mi-e sufletul pierdut.
Căinţa dacă mi-ar spăla păcatul
M-aş biciui şi singur pîn-la moarte...

ITHAMORE :

La fel şi eu ; dar la nimic n-ajută.

BARABAS :

În post şi rugăciune să trăiesc ?
Să port veşminte aspre şi să merg
Tot în genunchi pîn-la Ierusalim ?
În casă-am pivniţe de vinuri pline
Hambarele îmi gem de-atîtea grîne,

Iar magaziile de mirodenii,
De leacuri, și de cufere cu aur
Și în pepite, dar și în monezi ;
Strălucitoare și rotunde perle
A căror greutate nici n-o știu.
În plus mai am la Alexandria
Un vraf nemăsurat de mărfuri ;
Chiar ieri plecat-au din oraș corăbii
Al căror drum mii de coroane aduce ;
La Londra,-Anvers, Florența și Veneția,
Sevila, Frankfurt, Lübeck, Moscova
Și cine știe încă unde-am bani
De la datornici, de primit, și încă
Și alte sume ce-s închise-n bănci ;
Le dau pe toate unei mănăstiri
Să pot fi botezat, primit acolo.

JACOMO :

Barabas, vino la locașul nostru !

BARNARDINE :

Ba la al nostru, bunule Barabas !
Și știi, Barabas...

BARABAS :

Știu c-am păcătuit îngrozitor :
Dar voi o să mă convertiți și
Vă va rămîne întreaga mea avere.

JACOMO :

Barabas, traiul lor e mai sever !

BARABAS :

Am auzit ; de aceea vin la voi.

JACOMO :

Cămăși nu poartă, umblă tot desculți.

BARABAS :

Nu-i pentru mine ; ție am hotărît
Să mă destăinui și să-ți las averea.

JACOMO :

La mine vino, bunule Barabas.

BARABAS :

Măcar că i-am răspuns, nu se dă dus !
Cum scapi de el, să vii cu mine acasă.

JACOMO :

Voi fi la tine astă seară.

BARABAS:

La unu astă noapte te aștept.

JACOMO *(către Barnardine)*:

Ți-ai auzit răspunsul, poți să pleci.

BARNARDINE:

De ce ? Mai bine pleacă tu !

JACOMO:

Din vina ta nu pot să plec !

BARNARDINE:

Nu pleci ? Ei, lasă, te silesc eu !

JACOMO:

Așa ? Mă crezi un prăpădit ? *(Se luptă între ei.)*

ITHAMORE:

Desparte-i, bun stăpîn, desparte-i !

BARABAS:

Hai fraților, aceasta-i slăbiciune !
Hai frate Barnardine, cu Ithamore ;
Știi ce gîndesc, cu Jacomo mă lasă.

JACOMO:

Ce vrea la tine acasă ? Nu, să plece !

BARABAS:

Să-i dau și lui ceva, i-astup doar gura. *(Ithamore iese cu Barnardine.)*
Nu am mai auzit vreun alt om
Bîrfind chiar tagma Iacobinilor.
Dar ce-ți închipui, că eu cred ce spune ?
Doar tu ai convertit-o pe-Abigail,
Dator sînt să te răsplătesc, și-o fac :
Neapărat să vii, deci Jacomo.

JACOMO:

Dar cine-ți vor fi nașii la botez ?
Eu te voi spovedi curînd, Barabas !

BARABAS:

Păi unul dintre nași îmi va fi turcul ;
Dar să nu sufli-o vorbă-n mănăstire.

JACOMO:

De asta nu te îngriji, Barabas. *(Iese.)*

BARABAS:

Primejdia s-a dus, la fel și spaima
Căci cel ce-a spovedit-o e la mine !
Să nu-l ucid pîn' vine Jacomo ?

Le-am pus acum gînd rău la amîndoi ;
Un plan mai bun n-a născocit vreodată
O minte de evreu sau de creștin.
Cum unu-i vinovat c-a păcălit-o
Pe fiica mea, va trebui să moară ;
Al doilea știe multe, poate-oricînd
Să-mi ia și viața ; cum să mai trăiască ?
Dar oare nu-i deștept din ei nici unul,
De cred c-am să le las averea
Spre a posti și a fi biciuit ?
De asemeni lucruri nici nu vreau s-aud !
La tine, vin, o frate Barnardine,
Să te-ospătez și să-ți vorbesc frumos
Și-apoi, cu turcul meu cel credincios...
Atît : se va-mplini ce trebuie făcut. *(Intră Ithamore.)*
Călugăru-i cuprins de-un somn adînc ?

ITHAMORE :

Da ; dar nu știu de ce, m-am străduit
Degeaba ca să-l fac să se dezbrace,
Și să se culce ; doarme îmbrăcat :
Mă tem că ne cam bănuiește planul

BARABAS :

Nu, ăsta e tipicul la călugări :
Și chiar de ne-ar ști planul, ar scăpa ?

ITHAMORE :

Chiar de-ar striga, tot nu-l aude nimeni.

BARABAS :

Așa e ! De-asta l-am și dus acolo ;
Căci alte odăi sînt mai la stradă.

ITHAMORE :

Stăpîne, dar de ce mai zăbovim ?
Să-l văd degrabă cum se zvîrcolește !

BARABAS :

Păi haide, slugă ! și desfă-ți cureaua ;
Ai grijă să faci nodul cît mai trainic. *(Ithamore își desface cureaua și o înnoadă ; Barabas îi strigă lui Barnardine)* Trezește-te, călugăre ! *(Cei doi îi pun ștreangul de gît.)*

BARNARDINE :

Vreți să mă sugrumați ?

ITHAMORE :

Da, pentru că tu spovedești prea mult.

BARABAS :

De vină-i doar proverbul „Spovedește-te și vei fi spînzurat" *(Către Ithamore.)* Strînge lațul.

BARNARDINE :

Cum, vreți să-mi luați și viața ?

BARABAS :

Ai vrut să-mi iei averea. *(Către Ithamore.)*
Îți zic să-l strîngi mai tare.

ITHAMORE :

Da, da, ba chiar și viața ne-ai fi luat-o. *(Cei doi îl sugrumă pe călugăr.)*
Frumos lucrat, stăpîne ; fără urme.

BARABAS :

Deci totul e cum trebuie ; du-l sus.

ITHAMORE :

Ba nu, stăpîne, mai ascultă-mă și pe mine. *(Ia cadavrul, îl așază în picioare, îl proptește de perete și-i pune în mînă un baston).* Așa, să se sprijine în băț ; admirabil ! Stă ca și cum ar cere de pomană.

BARABAS :

N-ar crede toată lumea că trăiește ?
Ce ceas al nopții e, blînd Ithamore ?

ITHAMORE :

Spre unu.

BARABAS :

Nu va întîrzia nici Jacomo. *(Se ascund. Vine Jacomo)*

JACOMO :

Aceasta-i ora cînd m-apuc de treabă !
Oh, ceas slăvit cînd îl voi converti
Pe un necredincios, și-i voi aduce
Tot aurul în vistieria noastră !
Dar stai ! Nu-i Barnardine ? Da, chiar el e.
Înțelegînd că trec pe la Barabas
S-a așezat anume aici, mi-a pus gînd rău
Să nu mă lase să ajung la el...
Hei, Barnardine !
Ce, nu-mi vorbești ! Nu te-am văzut, crezi ?
Hai, pleacă-odată, lasă-mă să trec !
Ah, nu vrei ? Bine, atunci te voi sili !
Ai cîrja pregătită ! Vrei bătaie ?
Poftim, oprește-mă și altădată !

(Ia cîrja, și lovește cadavrul, doborîndu-l la pămînt. Intră Barabas cu Ithamore)

BARABAS :

Oprește, Jacomo ! Ce ai făcut ?

JACOMO :

Vroia să mă lovească — l-am lovit.

BARABAS :

Dar cine-i ? Barnardine ! Doamne,-i mort !

ITHAMORE :

Așa-i stăpîne, e ucis ; priviți cum îi curg creierii pe nas.

JACOMO :

Bunii mei domni, eu am făcut-o, dar nu știe nimeni afară de voi doi ; aș putea să scap, totuși.

BARABAS :

Dar s-ar putea să ne spînzure în schimb pe noi.

ITHAMORE :

Nu, nu ; să-l ducem la judecători.

JACOMO :

Oh, bun Barabas, lasă-mă să fug !

BARABAS :

Mă ierți, dar legea să-și urmeze cursul :
Silit sînt mărturie să depun
Că, tot pisat mereu de Barnardine
Ca să mă fac creștin, l-am dat afară
Unde-a rămas ; în schimb, să-mi țin cuvîntul
Și să-ți aduc la mănăstire-averea
Eu m-am sculat în zori cu gînd să merg
Spre-acel locaș, văzînd că n-ai venit.

ITHAMORE :

Rușine să le fie ! Stăpîne, vrei să te mai creștinezi cînd sfinții călugări se îndrăcesc și se omoară între ei ?

BARABAS :

Mă-nvață pilda să rămîn evreu :
Mă aibă-n pază cerul ; un călugăr
Să fie ucigaș ? S-a mai văzut
Evreu să facă o asemeni faptă ?

ITHAMORE :

Păi nici măcar un turc n-ar fi făcut-o !

BARABAS *(către Jacomo)* :

Chiar mîine se-ntrunesc judecătorii ;
Te duc la ei. Hai, Ithamore, să-mi dai
O mînă de-ajutor.

JACOMO :

Nemernici ! Sînt om sfînt, să nu m-atingeți.

BARABAS :

Te va atinge legea ; noi doar te dăm ei ;
Îmi vine, vai, să plîng de mila ta !
Să iei și cîrja, trebuie-arătată :
Orice-amănunt e prețios dreptății. *(Ies toți.)*

SCENA 2

Intră Bellamira cu Pilia-Borza

BELLAMIRA :

Oh, Pilia-Borza, l-ai întîlnit pe Ithamore ?

PILIA-BORZA :

Da, da.

BELLAMIRA :

Și i-ai predat scrisoarea mea ?

PILIA-BORZA :

Da, da.

BELLAMIRA :

Și ce părere ai ? Crezi c-o să vină ?

PILIA-BORZA :

Cred că da ; dar nu pot ști cu siguranță, căci pe cînd citea scrisoarea părea dus pe altă lume.

BELLAMIRA :

De ce oare ?

PILIA-BORZA :

Era uimit că un sclav nenorocit ca el e salutat de un bărbat de seamă ca mine, care-i aduce o scrisoare din partea unei femei frumoase ca tine.

BELLAMIRA :

Și ce a spus ?

PILIA-BORZA :

Nici o vorbă înțeleaptă ; a clătinat doar din cap, ca și cum ar fi întrebat „chiar așa să fie ?“ și atunci

l-am părăsit pentru că eram încurcat de poziția îngrozitoare în care mă aflam.

BELLAMIRA :

Dar unde l-ai întîlnit ?

PILIA-BORZA :

Pe proprietatea mea, foarte aproape de spînzurătoare. Citea, cred, o poezie dintr-acelea pentru salvarea condamnaților la moarte, pregătind execuția unui călugăr, pe care l-am salutat cu un vechi proverb al spînzuraților, *Hodie tibi, cras mihi*[1] așa că l-am lăsat în mila călăului. Dar întrucît treaba s-a și făcut, iată-l că vine. *(Intră Ithamore)*

ITHAMORE :

În viața mea n-am mai văzut pînă acum un bărbat care să-și primească moartea mai răbdător decît călugărul ăsta ; pînă nu i-au pus ștreangul de gît, era încă în stare să sară în sus de bucurie ; și atît de mult se grăbea cu rugăciunile lui de parcă ar mai fi trebuit să grijească pe cineva. Mă rog, oriunde s-o fi ducînd, n-am să mă grăbesc să-l urmez ; acum, dacă-mi amintesc bine, cînd mă duceam să asist la execuție, m-a întîmpinat un individ cu o mustață ca o aripă de corb și un pumnal cu mînerul ca de tigaie ; mi-a dat o scrisoare de la o oarecare madam Bellamira, salutîndu-mă atît de smerit încît parcă vroia să-mi lustruiască ghetele cu buzele ; tîlcul scrisorii era să vin la ea acasă ; mă întreb ce-o fi vrînd de la mine ; se prea poate ca ea să vadă în mine mai mult decît văd eu însumi ; căci mai departe îmi scrie că mă iubește încă de cînd a dat cu ochii de mine ; cine ar putea fi atît de împietrit încît să nu răsplătească o asemenea dragoste ? Iată casa ei ; și iat-o și pe ea. Oh, Doamne, îmi vine să fug ! Nu sînt vrednic nici măcar să mă uit la ea.

PILIA-BORZA *(către Bellamira) :*

Acesta e domnul căruia i-ai scris.

ITHAMORE *(aparte) :*

Domn ! Își bate joc de mine : Cîtă domnie poate să arate un biet turc vîndut pe o sută de gologani ? Zău că plec.

[1] Azi tu, mîine eu/Azi (ți se întîmplă) ție, mîine (mi se va întîmpla) mie (*lat.*).

BELLAMIRA :

Ce zici, Pilia-Borza, nu are chip drăgălaș tinerelul ?

ITHAMORE *(aparte)* :

Chip drăgălaș ! Tinerelul ! *(Lui Pilia-Borza.)* Nu dumneata, domnule, i-ai adus un răvaș tînărului drăgălaș ?

PILIA-BORZA :

Ba da, domnule, de la această doamnă care, ca și mine și ca și restul familiei sîntem la picioarele dumitale ca să te slujim.

BELLAMIRA :

Sfiala femeiască nu mă poate
Opri să-ți spun : bine-ai venit, iubite !

ITHAMORE *(aparte)* :

Sfială, nesfială, trebuie s-o șterg de-aici.

BELLAMIRA :

Dar unde pleci atît de repede ?

ITHAMORE *(aparte)* :

Mă duc să mai fur niște bani de la stăpîn ca să mă fac frumos. *(Bellamirei.)* Vă rog să mă iertați ; trebuie să mă duc să fiu de față la descărcarea unui vas.

BELLAMIRA :

Poți fi atît de rău încît să mă părăsești astfel ?

PILIA-BORZA :

Oh, domnule, de-ați ști cît vă iubește !

ITHAMORE :

Nu-mi pasă cît de mult mă iubești. *(Bellamirei.)* Dulce Bellamira, de dragul dumitale, aș vrea să am averea stăpînului meu !

PILIA-BORZA :

Păi, dacă vrei, o poți avea.

ITHAMORE :

De-ar fi deasupra pămîntului aș putea și chiar aș avea-o ; dar el și-o ascunde și și-o îngroapă sub pămînt cum își ascund potîrnichile ouăle.

PILIA-BORZA :

Și nu e cu putință s-o găsești ?

ITHAMORE :

Cu nici un preț.

BELLAMIRA *(aparte lui Pilia-Borza)* :

Atunci ce facem cu mojicul ăsta ?

PILIA-BORZA *(tot aparte)* :

Mai vedem ; tu vorbește-i doar frumos. *(Lui Ithamore).*
Dar nu știi taine-ale evreului.
Ce prin dezvăluire l-ar distruge ?

ITHAMORE :

Da, cum ar fi... nu, nu ! Am să-l silesc să-mi trimită jumătate din cît are și încă să se bucure că scapă așa ușor. Da-ți pană și cerneală ; îi scriu și o să avem îndată banii.

PILIA-BORZA :

Să-i ceri măcar o sută de coroane.

ITHAMORE :

Ba zece mii. *(Scriind)* „Stăpînul meu Barabas...

PILIA-BORZA :

Nu fi așa smerit, mai bine amenință-l.

ITHAMORE *(scriind)* :

„Măi Barabas, triimte-mi o sută de coroane".

PILIA-BORZA :

Pune cel puțin două sute.

ITHAMORE *(scriind)* :

„Îți cer să-mi trimiți prin aducătorul acestor rînduri trei sute de coroane — și aceasta să-ți fie chezășia : dacă nu vrei... dar nu-ți spun mai mult deocamdată."

PILIA-BORZA :

Spune-i că-l vei da de gol.

ITHAMORE *(scriind)* :

„Căci altfel dau totul în vileag". *(Lui Pilia-Borza)*
Dispari și întoarce-te cît ai clipi din ochi.

PILIA-BORZA :

Lasă că mă descurc eu : o să mă port cu el după cum merită. *(Iese cu răvașul.)*

ITHAMORE :

Spînzurătoarea, evreule !

BELLAMIRA :

Hai, chipeș Ithamore, să-mi stai în poală...
Dar slujnicele unde mi-s ? *(Se ivesc slujnicele.)*
Să-mi pregătiți ospățul cît mai prelung
Aduceți-mi de la pînzar mătăsuri ;
Să umble-n zdrențe Ithamore, iubitul ?

ITHAMORE :

Să vină-ncoace și giuvaergiul.

BELLAMIRA :

N-am soț ; iubitule, te iau pe tine.

ITHAMORE :

Cu drag ; dar țara asta prăpădită
S-o părăsim ; căci Grecia frumoasă
Ne-așteaptă. Eu îți voi fi Iason.
Tu lîna mea de aur, Bellamira,
S-aștern pe pajiști scoarțe colorate ;
Întinde Bachus viile prin lume
Iar codrii se îmbracă-n verde fraged.
Vom fi crăiasa dragostei și-Adonis [1].
Livezi și lunci, aleile cu flori
În loc de papură și de rogoz,
S-or umple doar de trestie de zahăr ;
'N-aceste crînguri, lîngă Dis, deasupra [2],
Cu mine vei trăi, iubirea mea.

BELLAMIRA :

Unde n-aș merge cu frumosul Ithamore ? *(Revine în scenă Pilia-Borza)*

ITHAMORE :

Ai și venit ? Dar aur ai adus ?

PILIA-BORZA :

Da.

ITHAMORE :

Și ți l-a dat ușor ? Vaca s-a lăsat mulsă ?

PILIA-BORZA :

La citirea scrisorii tale a început să scapere din ochi și să bată din picior și s-a întors într-o parte : l-am luat de barbă și l-am privit drept în ochi ; i-am spus că cel mai bine ar fi să trimită aurul ; atunci m-a strîns în brațe.

ITHAMORE :

Mai mult de frică decît de dragoste.

---

[1] În mitologia greacă, Venera, zeița dragostei, a fost îndrăgostită de frumosul păstor Adonis (subiectul multor opere literare și artistice — de exemplu poemul lui Shakespeare *Venus și Adonis)*.

[2] Dis e echivalent roman al lui Pluton, zeul tărîmurilor submîntene ; aici folosit probabil impropriu.

PILIA-BORZA:

Apoi, ca orice evreu, a hohotit și m-a luat în rîs și a spus că mă iubește și pe mine de dragul tău, care i-ai fost servitor credincios.

ITHAMORE:

Atunci cu atît mai mare e ticăloșia lui că mă ține îmbrăcat astfel: ce, astea-s haine potrivite pentru mine?

PILIA-BORZA:

Ca să nu lungesc vorba, pînă la urmă mi-a dat zece coroane *(Îi predă Ithamorei banii).*

ITHAMORE:

Doar zece? Am să-l jumulesc de toți banii. Dați-mi un teanc de hîrtii; cu ele o să căpătăm aur cît dintr-un întreg regat.

PILIA-BORZA:

Cere-i cinci sute de coroane.

ITHAMORE *(scriind)*:

„Măi evreule, dacă mai ții la viață, trimite-mi cinci sute de coroane; aducătorului acestui răvaș dă-i o sută." *(Către Pilia-Borza)*
Spune-i că îmi trebuie neapărat.

PILIA-BORZA:

Sînt încredințat că Înălțimea Voastră o să capete aceste coroane.

ITHAMORE:

Dacă te întreabă de ce i-am cerut atît de mult, spune-i că mi-e cu neputință să scriu măcar un rînd pe mai puțin de o sută de coroane.

PILIA-BORZA:

Vei fi un poet bogat, domnule. Eu am plecat. *(Iese cu scrisoarea.)*

ITHAMORE:

Ia tu banii: cheltuiește-i de dragul meu.

BELLAMIRA:

Nu banii tăi, ci ochii tăi mi-s dragi:
Privește ce preț mare pun pe aur! *(Aruncă banii pe jos)*
Și iată cum te prețuiesc pe tine. *(Îl sărută).*

ITHAMORE:

Din nou sărutul ăsta. *(Aparte.)* Îmi desparte buzele.

Și ce ocheade îmi aruncă ! Zău dacă nu clipește ca o stea.

BELLAMIRA :

Hai, dragoste, să intrăm și să dormim împreună.

ITHAMORE :

Oh, de s-ar pune cap la cap zece mii de nopți ca să putem dormi șapte ani împreună înainte de a ne trezi !

BELLAMIRA :

Hai, glumeț al dragostei, întîi să ne ospătăm, iar apoi să ne culcăm. *(Ies împreună.)*

SCENA 3

Intră Barabas citind o scrisoare.

BARABAS :

„Barabas, să-mi trimiți trei sute de coroane !" *(Tare)*
De vină-i ticăloasa, căci băiatul
A fost deprins să-mi spună doar „Stăpîne". *(Citind)*
„Ori altfel voi da totul în vileag".
Da, da, așa îmi spune ; dacă-l prind
Îi tai eu beregata pentru asta.
La mine a trimis un rob, un nespălat
În zdrențe, ce mereu se tot holbează,
Vorbind și-mpinge înainte barba
Tot răsucind-o pe după ureche ;
Pe fața lui și-au ascuțit mulți sabia.
I-s pline mîinile de tăieturi ;
Mai multe degete-i lipsesc la mîini,
Iar cînd vorbește grohăie ca porcul
Și pare folosit la mîrșăvii,
La răzbunări și înșelătorii,
Un soț stricat la sute de stricate
Și eu să-i dau trei sute de coroane !
Păi sper că nu va aștepta ;
Cînd o să vină... Ah, a și venit ! *(Intră Pilia-Borza)*

PILIA-BORZA :

Evreule, trebuie să-mi mai dai galbeni.

BARABAS :

Dar ce, nu ți-au ieșit la număr ?

PILIA-BORZA :

Trei sute nu îi sînt de-ajuns.

BARABAS :

Nu-i sînt de-ajuns ?

PILIA-BORZA

Nu, domnule, așa că trebuie să-mi dați încă cinci sute.

BARABAS :

Mai bine...

PILIA-BORZA :

Frumoase vorbe, domnule, dar ar fi mai bine să i le dați, poftiți, citiți scrisoarea. *(Îi dă o scrisoare.)*

BARABAS :

Dar de ce trimite pe altul și nu vine singur ? Te rog spune-i să vină să-și ia banii ! Ceea ce e pentru dumneata, iți dau pe loc.

PILIA-BORZA :

Da, da, dar și restul căci altfel...

BARABAS *(aparte)* :

Trebuie să scap de nemernicul ăsta ! *(Tare.)* Te rog să iei masa cu mine, domnule, *(Aparte)* și cu toată ospeția, am să te otrăvesc.

PILIA-BORZA :

Nu, mulțumesc. Îmi dați coroanele ?

BARABAS :

N-am cum : mi-am pierdut azi cheile.

PILIA-BORZA :

Oh, dacă-i vorba doar de atît, vă deschid eu lacătele.

BARABAS :

Sau te urci pînă la fereastra prăvăliei mele de zaraf ; știi ce vreau să spun.

PILIA-BORZA :

Știu destul, așa că nu-mi mai vorbi de banii dumitale. Stai, scoate aurul, evreule, căci altfel să știi că am puterea să te spînzur.

BARABAS *(aparte)* :

Am fost trădat. *(Tare)*
Nu la cinci sute de coroane țin ;
Nu de-asta mă-ngrijesc ; sînt trist că el
Știind că mi-este drag ca mine însumi
Îmi scrie-astfel — poruncitor și aspru —

Cum, domnule, doar știi că n-am copii :
Deci cui să-mi las averea de nu lui ?

PILIA-BORZA :

Palavre, dar bani deloc ; coroanele !

BARABAS :

Salută-l, domnule, smerit, din parte-mi.
Și pe stăpîna ce nu ți-o cunosc.

PILIA-BORZA :

Păi îmi dai, domnule, coroanele ?

BARABAS :

Da, domnule, aici sînt. *(Îi dă bani și vorbește aparte :)*
Oh, cum să mă despart de atîta aur ! *(Tare :)*
Cu dragă inimă eu ți le dau *(Aparte :)* Cum aș veni
ca să te văd în ștreang ! *(Tare)*
Oh, dragostea mă-neacă. N-a fost om
Să-și îndrăgească sluga-atît de mult
Cum îl iubesc pe Ithamore al meu.

PILIA-BORZA :

Da, domnule, o știu și eu prea bine.

BARABAS :

Domnule, cînd te mai văd la mine ?

PILIA-BORZA :

Curînd, pe cheltuiala dumitale. Adio. *(Iese.)*

BARABAS :

Ba pe a ta, jigodie, de vii !
A fost evreu mai hăituit ca mine ?
Să vină-un zdrențăros să-mi ai cu sila
Trei sute de coroane, și apoi cinci !
Găsesc eu mijlocul să scap curînd
De toți, căci în ticăloșia lui
O să mă dea-n vileag și voi muri.
Aha, m-am și gîndit :
Am să mă duc mascat la păcătos
Să-l văd pe banii mei cum chefuiește. *(Iese.)*

SCENA 4

Intră Bellamira, Ithamore și Pilia-Borza

BELLAMIRA :

Iubite,-nchin în sănătatea ta
Așa că beau paharul pîn' la fund.

ITHAMORE:

Așa îmi spui ? Prea bine ! Mă auzi ? *(Îi șoptește ceva la ureche.)*

BELLAMIRA:

Păi hai, așa va fi.

ITHAMORE:

De-așa stă treaba, eu ridic paharul : În sănătatea ta !

BELLAMIRA:

Ori totul, ori nimic.

ITHAMORE:

De mă iubești, nu mai lăsa o picătură.

BELLAMIRA:

De te iubesc ? Mai umple-mi trei pahare.

ITHAMORE:

Mai bine trei duzini : beau pentru tine.

PILIA-BORZA:

Vorbește ca un bărbat, un cavaler adevărat !

ITHAMORE:

Hei, *Rivo Castiliano !* Bărbatul tot bărbat !

BELLAMIRA:

Să mergem la evreu.

ITHAMORE:

Mai bine ar face să-mi trimită bani.

PILIA-BORZA:

Dar ce te-ai face de nu ți-ar trimite ?

ITHAMORE:

De făcut n-aș face nimic ; dar știu eu ce știu ; e ucigaș.

BELLAMIRA:

Dar nu știam că-i om atît de tare.

ITHAMORE:

Îi știai pe Mathias și pe băiatul guvernatorului ? Evreul și cu mine i-am ucis pe amîndoi, fără să-i atingem măcar.

PILIA-BORZA:

Oh, cîtă vitejie !

ITHAMORE:

Eu am dus mîncarea din care s-au otrăvit maicile ; și el și cu mine am sugrumat un călugăr, uite-așa !

BELLAMIRA :

Voi doi, singuri ?

ITHAMORE :

Noi doi, și nu s-a aflat niciodată, și nici nu se va afla niciodată, și nici nu se va afla cît oi trăi eu.

PILIA-BORZA :

Mă duc să-i spun guvernatorului.

BELLAMIRA *(aparte, lui Pilia-Borza)* :

Nu-i rău, dar mai întîi să stoarcem aur. *(Tare.)*
Hai, chipeș Ithamore, în poala mea.

ITHAMORE :

Cum e cîntecul acela : „Iubește-mă puțin, dar multă vreme".
Să cînte gingaș muzica
Cît stau în dulce poala ta. *(Intră Barabas, deghizat în muzicant francez cu lăuta în mînă și un buchet în pălărie.)*

BELLAMIRA :

Un muzicant franțuz ! Să văd cum cînți !

BARABAS *(vorbind cu accent străin)* :

Dar mai întîi trebuie să-mi acordez lăuta.

ITHAMORE :

Bei ceva, franțuzule ? Uite, eu beau în sănătatea...
Hîc... Fir-ar al dracului de sughiț.

BARABAS :

Merci mult, *monsieur*.

BELLAMIRA :

Pilia-Borza, te rog spune-i scripcarului să-mi dea buchetul acela pe care-l are în pălărie.

PILIA-BORZA :

Ia ascultă, dă-i stăpînei mele buchetul.

BARABAS :

A votre commandement, madame [1]. *(Îi dă buchetul.)*

BELLAMIRA :

Vai, ce mireasmă dulce, Ithamore !

ITHAMORE :

Ca răsuflarea-ți dragă ; nu miros nici violetele frumos ca ea.

---

[1] La dispoziția dumneavoastră, doamnă *(fr.)*.

PILIA-BORZA:

Pfui! Florile astea miros mai urît ca nalba.

BARABAS *(aparte)*:

Și iată cum m-am răzbunat pe toți: Mireasma-i otrăvită; înseamnă moarte!

ITHAMORE:

Cîntă, scripcarule, altfel îți fac ștreang din strune.

BARABAS:

Pardonnez-moi [1], nu mi-am acordat încă bine lăuta! dar stați că acum cînt.

ITHAMORE:

Dă-i o coroană lui, și mie vin.

PILIA-BORZA:

Poftim două coroane; cîntă! *(Îi dă bani.)*

BARABAS *(aparte)*:

Cum mai aruncă porcul banii mei! *(Cîntă la lăută.)*

PILIA-BORZA:

Frumos îi merge mîna pe lăută.

BARABAS *(aparte)*:

Ca ție, cînd umblai la banii mei.

PILIA-BORZA:

Ce iute-și mișcă degetele, ha!

BARABAS *(aparte)*:

Mai repede te mișcai tu cînd aruncai banii mei pe fereastră.

BELLAMIRA:

Muzicantule, ești de mult la Malta?

BARABAS:

Două, trei, patru luni, madame.

ITHAMORE:

Cunoști pe un evreu, Barabas?

BARABAS:

Prea bine: Monsieur nu este omul lui?

PILIA-BORZA:

Auzi vorbă!

ITHAMORE:

Mi-e scîrbă de mojic; așa să-i spui.

BARABAS *(aparte)*:

Păi a aflat deja.

---

[1] Iertați-mă. *(fr.)*

ITHAMORE :

Ciudat lucrul cu evreul ăla : se hrănește cu lăcuste murate și ciuperci cu sos.

BARABAS *(aparte)* :

Măgarul ! Nici guvernatorul nu mănîncă mai bine ca mine.

ITHAMORE :

Nu și-a schimbat cămașa de cînd a fost tăiat împrejur.

BARABAS *(aparte)* :

Ce ticălos ! Mă schimb de două ori pe zi.

ITHAMORE :

Pălăria pe care o poartă o lăsase Iuda sub copacul de care s-a spînzurat.

BARABAS *(aparte)* :

Mi-a trimis-o în dar marele Han Tătar.

PILIA-BORZA :

Un prăpădit... *(Lui Barabas :)* Hei, lăutarule, unde pleci ?

BARABAS :

Pardonnez-moi, Monsieur ; nu mă simt prea bine.

PILIA-BORZA :

Du-te cu bine, scripcarule. *(Barabas iese.)* Mai scrie-i o scrisoare evreului.

BELLAMIRA :

Te rog, iubite, încă una, cît mai tare.

ITHAMORE :

Nu, nu-i mai scriu, îi trimit doar vorbă prin viu grai. *(Lui Pilia-Borza)* Spune-i să-ți dea o mie de coroane, și dă-i ca semn vorba că maicilor le-a plăcut pilaful și că Barnardine a dormit în hainele lui ; orice-i spui e la fel de bun.

PILIA-BORZA :

Îl fac eu să înțeleagă, căci știu eu tîlcul.

ITHAMORE :

Și tîlcul are-un tîlc. Dar hai în pat ;
Să storci evreii, milă-i, nu păcat. *(Ies toți.)*

Actul V

SCENA 1

Intră Ferneze, Martin Del Bosco, Cavaleri și ofițeri

FERNEZE

La arme, cavaleri și grijă aveți
Să întăriți cetatea cît mai bine ;
Fiți hotărîți, e datoria voastră,
Căci Calymath, pîndindu-ne de mult,
Ori ne va cuceri, ori va muri
În fața zidurilor Maltei noastre.

ÎNTÎIUL CAVALER :

Păi, va muri, căci noi nu ne predăm. *(Intră Bellamira cu Pilia-Borza)*

BELLAMIRA :

Duceți-ne pîn' la guvernator !

FERNEZE :

Să plece de aici ! E curtezană.

BELLAMIRA :

Orice aș fi, rog pe-Înălțimea Voastră,
S-asculte ce-am de spus : am vești
De fiul vostru cum a fost răpus :
Evreul l-a ucis, nu Mathias !

PILIA-BORZA :

Pe lîngă c-a ucis ăști domni
Și-a otrăvit și fiica, maicile,
A strîns de gît pe un călugăr și
A făptuit și multe alte rele.

FERNEZE :

Dac-am avea măcar dovezi...

BELLAMIRA :

Dovezi puternice, stăpîne ; sluga lui
E-acum la mine ; el l-a ajutat
Dar gata-i să mărturisească totul.

FERNEZE :

Aduceți-l îndată. *(Ofițerii ies.)* Întotdeauna
Mi-a fost cam teamă de evreul ăsta.

(Reintră ofițerii aducîndu-i pe Barabas și Ithamore)

BARABAS :

Dar merg și singur, javre ; nu mă-mpingeți.

ITHAMORE :

Și nici pe mine ; nu pot fugi mai tare decît dumneata, domnule ofițer. Vai ce tare mă doare pîntecele.

BARABAS *(aparte)* :

Un dram mai mult de praf i-ar fi dat gata :
Al dracului de prost am fost.

FERNEZE :

Aprindeți rugul, fiare înroșiți
În foc, și-aduceți roata tot aici.

ÎNTÎIUL CAVALER :

Stăpîne, stați ; mărturisește, poate.

BARABAS :

Ce să mărturisesc ! Ce vrei să spui ?

FERNEZE :

Tu și cu turcul mi-ați ucis băiatul.

ITHAMORE :

Mărturisesc, stăpîne, că sînt vinovat. Și fiul dumneavoastră și Mathias au fost logodiți cu Abigail ; iar el a trimis o provocare falsă.

BARABAS :

Și cine-a dus răvașul ?

ITHAMORE :

Eu l-am dus, mărturisesc ; dar cine l-a scris ? Păi chiar el l-a strîns de gît pe Barnardine, a otrăvit maicile și pe propria lui fiică.

FERNEZE :

Duceți-l ! Mor numai cît mă uit la el !

BARABAS:

Dar pentru ce, maltezi ? Stați să vă spun :
Aceasta-i curtezană, el e hoț,
Iar asta-i sluga mea. Vreau judecată !
Nu pot ei să-mi primejduiască viața !

FERNEZE:

Vă spun să-l luați ! Avea-vei judecată !

BARABAS:

Puteți să faceți și pe dracu-n patru.
(Aparte :) Tot voi trăi chiar și-n pofida voastră.
(Tare :) Și sufletul le e la fel ca vorba.
(Aparte :) Dar sper să-și facă florile lucrarea.

(Ofițerii ies cu Barabas și Ithamore ; ies și Bellamira cu Pilia-Borza. Intră Katarina)

KATARINA:

Pe Mathias mi l-a ucis evreul ?
Ferneze, fiul tău l-a omorît.

FERNEZE:

Răbdare, doamnă ; el a fost de vină ;
A ticluit răvașul cel obraznic
Ce i-a făcut pe tineri să se bată.

KATARINA:

Evreul unde-i ? Unde-i ucigașul ?

FERNEZE:

La închisoare pînă-l judecăm. *(Se întoarce primul ofițer.)*

PRIMUL OFIȚER:

Stăpîne, tîrfa și iubitul ei
Barabas și cu turcul lui sînt morți.

FERNEZE:

Morți ?

PRIMUL OFIȚER:

Morți, stăpîne ; iată, îi aduce trupul.

MARTIN DEL BOSCO:

Ciudată-mi pare moartea lui subită. *(Revin în scenă ofițerii ducîndu-l pe Barabas ca pe un cadavru.)*

FERNEZE:

Să nu te miri, seniore, Ceru-i drept :
Ca viața le-a fost moartea ; lasă-i baltă.
Acum că au murit, să-i îngropăm :
Evreul, însă, peste zid să-l aruncați

Să fie pradă pentru corbi și fiare...
Duceți-vă și întăriți cetatea. *(Ies toți. Babaras e aruncat peste zidul cetății.)*

BARABAS *(trezindu-se)* :

Cum, singur ? Bravo, suc adormitor !
Să mă răzbun pe-orașul blestemat ;
Prin mine-l va cuprinde Calymath :
Am să-l ajut s-omoare prunci, și mame,
Biserici, case, tot să nimicească.
Averea și pămîntul să-mi recapăt,
Guvernatorul să-l văd luat ca sclav,
Vîslind din greu sub bici, la o galeră. *(Intră Calymath, însoțit de Pașale și alți turci.)*

CALYMATH :

Pe cine avem aici ? Cumva-i spion ?

BARABAS :

Stăpîne, -un om ce poate spiona
Spre a-ți găsi intrarea în cetate
S-o poți cuprinde-așa pe negîndite.
Barabas mă numesc, și sînt evreu.

CALYMATH :

De care-am auzit că toată averea
I-a fost vîndută spre-a plăti tributul ?

BARABAS :

Chiar eu, stăpîne :
Și au năimit un rob, pe sluga mea,
Să-mi pună-n cîrcă mii de fapte rele ;
Am fost închis, dar le-am scăpat din mînă.

CALYMATH :

Cum, ai fugit din închisoare ?

BARABAS :

Nu, nu. Atîta doar că am băut
Un suc de mac și mătrăgună rece ;
Văzîndu-mă-adormit, m-au luat drept mort,
Și peste zid m-au azvîrlit ; așa doar
Rămas-am, și să vă slujesc sînt gata.

CALYMATH :

Ai fost viteaz ; dar spune-mi fără fală,
Chiar poți tu să ne dai pe mînă Malta ?

BARABAS :

Stăpîne, n-avea grijă, căci aici,
La șanțul ăsta stînca e scobită

Anume pentru ape curgătoare
Şi jgheaburi de scursuri ale cetăţii.
Cît asaltaţi voi ziduri întărite,
Cinci sute de soldaţi eu voi conduce
În inima oraşului prin boltă :
Larg voi deschide poarta-n calea voastră ;
Astfel veţi fi stăpîni pe-oraşul Malta.

CALYMATH :

De nu mă minţi, te fac guvernator.

BARABAS :

Iar de te mint, îngăduie-mi să mor.

CALYMATH :

Chiar tu te-ai osîndit... *(Către Paşale)* Hai, la atac !

(Ies toţi.)

SCENA 2

Trompete din culise. Intră Calymath urmat de Paşale şi turci şi de Barabas ; Ferneze şi Cavalerii săi sînt aduşi ca prizonieri.

CALYMATH :

Acum, creştini captivi, lăsaţi mîndria !
Plecaţi-vă-n genunchi şi cereţi milă
Biruitorului, şi îndurare.
Dar unde vi-e speranţa să v-ajute
Trufaşa Spanie ? Ferneze, spune :
Decît azi rob, chiar nu era mai bine
Să-ţi fi ţinut făgăduiala dată ? —

FERNEZE :

Ce pot să spun ? Ne-aţi prins, să ne predăm.

CALYMATH :

Da, cîini, va trebui să vă predaţi,
Sub jug turcesc să înduraţi gemînd
Povara aspră a mîniei noastre...
Barabas, pentru meritele tale,
Cum ţi-am promis, vei fi guvernator.
Te poartă deci cu ei aşa cum vrei.

BARABAS :

Îţi mulţumesc, stăpîne.

FERNEZE :

Fatală zi ! Mă văd căzut pe mîna
Evreului păgîn și trădător !
Mai mare chin putea aduce Cerul ?

CALYMATH :

Așa ne e porunca... Știi, Barabas,
Îți dăm ca pază patru ieniceri :
Fii bun cu ei, cum am fost noi cu tine...
Pașale brave, haideți să vedem
Orașul ruinat de noi. Cu bine,
Evreu viteaz, măreț Barabas !

BARABAS :

Să te-nsoțească numai piaza bună !
(Ies Calymath cu Pașalele)
Acum, să fim și noi în siguranță ;
Guvernatorul și complicii lui,
Curteni și căpitani, în temniță cu voi !

FERNEZE :

Oh, javră ! Cerul te va răsplăti !

BARABAS :

Plecați ! Destul ; să nu-mi mai bată capul. *(Ies turcii ducîndu-i pe Ferneze și cavalerii lui.)*
Astfel, prin iscusință-ai cîștigat
Un mare-oraș, putere și mai mare ;
Barabas, ești guvernator al Maltei !
E adevărat, dar Malta mă urăște,
Deci viața mi-e-n pericol ; biet Barabas,
De ce ții tu să fii guvernator
Cînd viața ta e în puterea lor ?
Nu, trebuie să ne-ocupăm de asta ;
Și cum prin rele-ai dobîndit puterea,
Păstreaz-o vitejește prin tărie — ;
Măcar n-o pierde fără vreun cîștig ;
Căci cel ce are autoritate,
Dar n-are nici prieteni, nici avere,
Trăiește ca măgarul lui Esop,
Ce duce o povară — vin și pîine —
Și-o lasă jos spre a mînca scaieți ;
Dar eu voi fi cu mult mai grijuliu
Încep curînd : prilejul e aproape ;
Să nu-l pierzi ; poate mai tîrziu încerci

Să prinzi prea mult — dar nu mai poți cuprinde...
(Către paznici :) Aduceți-l aici ! *(Intră Ferneze însoțit de un paznic)*

FERNEZE :

Stăpîne, m-ați chemat ?

BARABAS :

Da, da, stăpîn ; astfel învață sclavii.
Acum guvernatore ! *(Paznicului :)* Ieși și stai
Pe undeva prin preajmă. *(Paznicul iese.)*
Ferneze, iată pentru ce te chem :
Vezi, viața ta și fericirea Maltei
Sînt toate în puterea mea ; Barabas
Dispune de-amîndouă cum voiește ;
Guvernatore, spune-mi limpede
Cum vezi tu soarta Maltei și a ta ?

FERNEZE :

Cum totul e-n puterea ta, Barabas,
Nu văd nimic decît ruina Maltei.
Și nu aștept din partea ta decît cruzime.
N-am să te lingușesc, n-am frica morții.

BARABAS :

Frumos grăiești, guvernatore ;
Dar furios nu fi. Nu viața ta
Îmi poate fi de vreun folos de-aș lua-o :
Trăiești, și pentru mine vei trăi ;
Cît despre vreo distrugere a Maltei,
Nu crezi c-ar fi neînțelept Barabas
Să se lipsească de-un oraș ca ăsta ?
Căci cum ai spus cîndva, aici la Malta,
Pe insula aceasta am averea
Tot în orașul ăsta-am izbutit
Și-ntr-un tîrziu îi sînt guvernator,
— Să nu se uite, — de-asta s-aveți grijă
Căci, cum prietenii îi poți cunoaște
Doar la necaz, voi face astfel încît
Să vă renască Malta, acum pierdută.

FERNEZE :

Deci tu vei drege pierderile Maltei ?
Milos va fi Barabas cu creștinii ?

BARABAS :

Ce-mi dai, guvernatore, de ți-aduc
Eliberarea din robia-n care

Te-a-nlănţuit cu tot cu ţară turcul ?
Cu ce m-ai răsplăti de ţi-aş preda
Pe Calymath, i-aş prinde slujitorii,
Şi-ntr-o căsuţă de la mahala
I-aş încuia soldaţii, pentru a-i arde ?
Ce-i dai tu celui ce-ţi aduce-acestea ?

FERNEZE :

Fă doar să se întîmple ce promiţi
Să fii cinstit cu noi, cum zici că eşti
Şi voi trimite vorbă prin cetate,
Iar prin scrisori voi procura în taină
Răsplăţi băneşti bogate pentru tine ;
Mai mult : rămîi guvernator, Barabas.

BARABAS :

Ferneze, fă-le pe-astea şi fii liber ;
Guvernatore, slobod eşti ; trăieşte
Pe lîngă mine ; plimbă-te prin Malta,
Cu-amici vorbeşte, fără vreun răvaş
Te du chiar tu. Să văd ce bani poţi strînge ;
Dă-mi mîna, şi voi slobozi eu Malta !
Dar iată cum vom pregăti mişcarea :
La un ospăţ solemn voi invita
Pe tînărul Selim zis Calymath ;
Vei fi acolo doar spre-a aplica
Un plan pe care ţi-l împărtăşesc :
Primejdii nu te vor ameninţa
Iar Malta liberă va fi de-a pururi.

FERNEZE :

Barabas, iată mîna mea ; mă crede,
Voi fi acolo şi-ţi voi face voia.
Cînd e momentul ?

BARABAS :

Acum, guvernatore ; Calymath
De-ndată ce va fi văzut oraşul,
Zicînd adio, se va-ntoarce-n ţară.

FERNEZE :

Atunci, Barabas, plec să pregătesc
Şi-aduc cu mine planul astă seară.

BARABAS :

Bun, dar să nu lipseşti ; Ferneze, adio !

(Ferneze iese.)

Îmi merge treaba strună ; nu-i iubesc,
Dar voi trăi alături de-amîndoi
Trăgînd foloase pentru țelul meu ;
Iar cel ce-mi va aduce un cîștig
Mai mare, îmi va fi prieten.
E viața ce-am deprins-o noi evreii ;
Dreptate-avem : creștinii fac la fel.
Ei, să ne apucăm de planul ăsta :
Întîi soldații marelui Selim ;
Să-i luăm pe negîndite. Apoi ospățul,
Și într-o clipă va fi gata totul.
Politica nu suferă-amînări :
Știu încotro mă duce țelul tainic,
Iar martoră să-i fie viața lor. *(Ies toți.)*

SCENA 3

Intră Calymath cu Pașalele

CALYMATH :

Orașul l-am văzut, prădat, stricat,
Și-am pus clădirile să le repare.
Chiar noi cu tunuri și bombarde
Le-am sfărîmat cînd am pătruns în el.
Și-acum cînd văd cum este așezată,
Ferită de primejdii, Malta asta,
Înconjurată de Mediterana,
Și insulițe întărite-n preajmă
— Iar spre Calabria, avînd drept sprijin
Sicilia a lui Dionisius —
Cu turnuri-nalte străjuind orașul
Mă-ntreb cum de-a putut fi cucerită ? *(Intră un sol.)*

SOLUL :

De la Barabas, azi guvernator,
Solie-aduc, slăvite Calymath ;
Aflînd că suveranul său pornește
Spre marele imperiu otoman,

Smerit vă roagă pe Măria Voastră,
Să vină în cetatea lui de scaun,
Cu el să ospăteze înainte
De a pleca din insula aceasta.

CALYMATH :

Să ospătez chiar în cetatea lui ?
Dar, solule, mă tem că-a-mi ospăta suita
N-orașul de război secătuit
Va fi prea scump și prea greu de făcut :
Dar la Barabas bucuroși venim
Căci mult a meritat din partea noastră.

SOLUL :

Selime, în privința asta spune
Guvernatorul că are-o perlă mare,
Strălucitoare și atît de scumpă,
Încît — chiar și zgîrcit prețăluită —
Tot i-ar ajunge banii luați pe ea
Ca să vă țină-un an, cu oști cu tot.
Smerit se roagă de-Înălțimea Voastră,
Să nu plecați făr-a fi ospătat.

CALYMATH :

Ostenii nu mi-i pot hrăni în Malta
Decît de-ar pune mesele pe străzi.

SOLUL :

Selim, dar este și o mănăstire
N-afara Maltei, unde-i va hrăni
Pe-osteni ; acasă, pe Măria Ta
Cu-acești viteji — pașale și curteni.

CALYMATH :

Atunci guvernatorului să-i spui
Că rugămintea lui o luăm în seamă.
Vom ospăta cu el în seara asta.

SOLUL :

Stăpîne, așa-i voi spune. *(Iese.)*

CALYMATH :

Acum, pașale brave, înapoi în corturi,
Să ne-mbrăcăm frumos ca să cinstim
Ospățul ce ni-l dă guvernatorul. *(Ies toți.)*

SCENA 4

Intră Ferneze, Martin Del Bosco, Cavaleri.

FERNEZE :

Maltezi, lăsați-vă conduși de mine-n astea ;
Atenți să fiți să nu se arate nimeni
Pîn-nu veți auzi bubuitura
Stîrnită de tunarul cu feștila ;
Atunci ieșiți, veniți să mă salvați
Căci cine știe ! Poate-s în pericol,
Dar s-ar putea nevoie să nu fie.

ÎNTÎIUL CAVALER :

Decît să viețuim ca robi la turci,
Ce nu ne vom încumeta să facem ?

FERNEZE :

Atunci porniți !

CAVALERII :

Cu bine, domnule guvernator.

(Ies printr-o parte cavalerii cu Martin Del Bosco, iar prin partea cealaltă Ferneze)

SCENA 5

Intră la catul de sus Barabas, foarte ocupat, cu un ciocan în mînă, însoțit de dulgheri.

BARABAS :

Țin corzile ? Și balamalele ?
Dar macaralele și scripeții ?

ÎNTÎIUL DULGHER :

Se țin bine.

BARABAS :

Să prindeți bine totul, cum v-am zis.
Văd că sînteți dibaci în meserie !
Na, aur ! Împărțiți-l între voi. *(Le dă bani.)*
Hai, mergeți, beți o cană de muscat ;
În pivniță, gustați din orice vinuri.

ÎNTÎIUL DULGHER :

Vă mulțumim, așa vom face. *(Dulgherii ies.)*

BARABAS *(singur)* :

Beți după poftă și muriți acolo ;
Eu să trăiesc, să piară lumea-ntreagă !

Selime Calymath, trimite-mi vorbă
Că vei veni și voi fi mulțumit. *(Intră solul.)*
Ei, spune, solule, o să vină ?

SOLUL :
Da, și-a chemat pe țărm întreaga trupă
Pe străzi, la Malta, să mărșăluiască
Ca să-i poți tu hrăni-n cetatea ta.

BARABAS :
Acum sînt toate deci cum le-am dorit ;
Lipsesc doar banii ce-i strîngea Ferneze ;
Dar îi aduce ! *(Intră Ferneze)* Guvernatore, suma !

FERNEZE :
De bună voie, mînă de la mînă
Am adunat o sută mii de lire.

BARABAS :
De lire-ai zis ? Hm, dacă nu-i mai mult,
M-oi mulțumi cu-atît ; păstrează banii,
Căci, de nu-mi țin cuvîntul, nu te-ncrede
Guvernatore, ia-te după mine :
Armata lui, trimisă înainte,
S-a dus la mănăstire ; dedesubt
Ici-colo, sînt și tunuri și bombarde
Cu țevi cu praf de pușcă încărcate :
Deodată totul se va prăbuși
Iar pietrele le vor cădea în cap
Încît nu va scăpa cu viață nimeni !
O galerie șubredă-am făcut aici
A cărei dușumea se va desface
În două cînd tăiem odgonul ăsta
Și vor cădea toți într-o groapă adîncă
De unde nu vor mai putea ieși.
Poftim cuțitul ; cînd îl vezi venind —
(Aruncă jos cuțitul.) Și așezat tihnit între pașale —
Din turn un foc de-alarmă se va trage
Să te-nștiințeze cînd să tai odgonul
Și să dai foc clădirii. Nu-i grozav ?

FERNEZE :
Oh, minunat ! Poftim, Barabas, banii
Făgăduiți ; mă-ncred în vorba ta.

BARABAS :
Ba nu, Mărite, întîi te-oi mulțumi ;

Să fii ferit de orice îndoială.
Aține-te, căci, iată-i. *(Ferneze se retrage)*
Dar nu e oare
Negoț regesc să cumperi un oraș
Prin înșelătorie și să-l vinzi
Prin păcăleală ? Oameni de sub soare,
Văzut-ați șmecherie mai cumplită ?

(Intră Calymath cu Pașalele)

CALYMATH :

Curteni, pașale, haideți ! Ia uitați
Ce mult se-agită acolo sus Barabas
Ca să benchetuim în galerie.
Să-l salutăm : Barabas să trăiești !

BARABAS :

Bine-ai venit, mărețe Calymath !

FERNEZE *(din ascunzătoare)* :

Cum își mai bate robul joc de el !

BARABAS :

N-ai vrea, mărețe Calymath, să urci
Mult smerita noastră scară ?

CALYMATH :

Ba da, Barabas...
Poftiți, pașalelor, urcați, vă rog.

FERNEZE *(ieșind înainte)* :

Oprește, Calymath !
Am să-ți arăt mai multă curtenie
Decît punea la cale acest Barabas.

UN CAVALER *(din culise)* :

Sunați din trîmbițe ! *(Sună o trîmbiță !*

Ferneze taie funia ; dușumeaua galeriei cedează și Barabas cade într-un cazan așezat într-o groapă. Intră Cavalerii și Martin Del Bosco.)

CALYMATH :

Dar ce mai e și asta ?

BARABAS :

O, ajutați-mă, creștini !

FERNEZE :

Vezi, Calymath, ce soartă-ți pregătise ?

CALYMATH :

Trădare grea ! Fugiți, pașalelor !

FERNEZE :

Ba nu, Selim : întîi să-i vezi sfîrșitul,
Și n-ai decît să fugi în caz că poți.

BARABAS :

Selim, ai milă ! Ajutor, creștini !
Guvernatore, ce stai ne-ndurat ?

FERNEZE :

Ar trebui să mă înduioșez
De tine sau de vaietele tale,
Evreu parșiv, Barabas blestemat ?
Ba nu, trădarea-ți voi vedea plătită !
Dar aș fi vrut să nu te fi purtat astfel.

BARABAS :

Deci nu vrei să m-ajuți ?

FERNEZE :

Nu, ticălosule, deloc !

BARABAS :

Canalii, e și prea tîrziu acum !
Barabas, duhul dă-ți ! S-a-ntors norocul !
Te străduie, chiar chinuit cum ești
Să închei cu viața dîrz și hotărît...
Ferneze, eu ți-am omorît băiatul
Prin provocarea ce-a stîrnit duelul.
Știi, Calymath, ți-am pus la cale moartea ;
Și dacă aș fi scăpat de-această cursă,
Cumplit v-aș fi înnebunit pe toți,
Creștini parșivi și turci necredincioși !
Dar flăcările-ncep să mă ciupească
Și chinul nu mai poate fi-ndurat :
Mori, viață ! Zboară, suflet ! Iar tu, limbă,
Blesteamă cît poftești și mori odată ! *(Moare)*

CALYMATH :

Creștini, dar ce înseamnă toate astea ?

FERNEZE :

Ți-a-ntins capcana asta, să-ți ia viața ;
Selim, vezi ce spurcat lucrează-evreii ?
Se hotărîse să te prindă-n cursă
Iar eu am vrut în schimb să te salvez.

CALYMATH :

Așa ne pregătise deci ospățul ?
Plecăm să nu avem și alt necaz.

FERNEZE :

Rămîi, Selim ; cum te avem aici,

Nu te lăsăm să pleci așa curînd
Și chiar de te-am lăsa să pleci, tot una-i :
Galerele-ți nu pot porni din port
În lipsa echipajelor la bord.

CALYMATH :

Guvernatore, n-avea grija asta ;
Toți marinarii mei sînt îmbarcați
Și mai așteaptă doar sosirea mea.

FERNEZE :

Dar trîmbița n-ai auzit-o ?

CALYMATH :

Ba da, dar ce-i cu asta ?

FERNEZE :

Atunci s-a aruncat în aer casa
Și toți soldații tăi au fost uciși.

CALYMATH :

Oh, ce trădare monstruoasă !

FERNEZE :

Drăguț evreu ! Căci cel ce ne-a adus
Înfrîngerea cetății prin trădare,
Așijderea te-a dat pe mîna noastră.
Deci află că nu poți să pleci de-aici
Decît cînd tatăl tău va repara
Ruina ce-ai adus-o Maltei ca și nouă ;
Ori ne lași iarăși slobozi cum am fost,
Ori nu te mai întorci nicicînd la turci.

CALYMATH :

Ba nu, creștini, mai bine dați-mi voie
În Turcia să pun la cale pacea ;
Să mă rețineți nu vi-e de folos.

FERNEZE :

Fii liniștit, Selim, aici rămîi,
Și vei trăi ca prizonier la Malta ;
De vine-o lume-ntreagă să te scape,
Ne vom păzi atît de bine-ncît
Mult mai ușor ar bea oceanu-ntreg
Decît să mai cuprindă Malta noastră,
Ori să ne mai primejduiască viața.
Un marș pornim și laude-nălțăm
Nu soartei, numai cerului înalt.

(Ies toți.)